

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

TILLÄMPNING AV IFRS 3 IAS 38 I SVERIGE

– Redovisningstendenser i svenska företag

Kandidatuppsats i företagsekonomi
Externredovisning och företagsanalys
Vårterminen 2008
Handledare: Märta Hammarström
Författare: Pernilla Winér
Andreas Ruud
Michael Johnson-Lutovsky

SAMMANFATTNING

**Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet,
Externredovisning och Företagsanalys, Kandidatuppsats VT 2008**

Författare: Pernilla Winér, Andreas Ruud, Michael Johnson-Lutovsky

Handledare: Märta Hammarström

Titel: Tillämpning av IFRS 3, IAS 38 i Sverige – *Redovisningstendenser i svenska företag*

Bakgrund/Problemdiskussion: För svenska koncerner infördes tvingande redovisning enligt IFRS gemensamma europeiska standard med början räkenskapsåret 2004. Den största skillnaden mot tidigare koncernredovisning är anpassningen till anglosaxisk redovisningstradition. Med IFRS är målsättningen att redovisningen bättre ska avbilda verkligheten och öka relevansen ur ett aktieägarperspektiv. Värdering till verkligt värde tillåts i högre grad än tidigare Goodwill skrivs inte längre av utan nedskrivningstestas årligen avseende aktuellt värde och skrivs ner endast då behov anses föreligga. Således påverkas företagets resultat- och balansräkning avhängigt företagets redovisningsval runt identifiering av immateriella tillgångar och nedskrivning av goodwill. Utöver detta kan varierande språkbruk i benämning av immateriella tillgångar skapa tolkningssvårigheter för intressenten då inga enhetliga regler för identifiering av immateriella tillgångsposter vid förvärv existerar. Andelen redovisade immateriella tillgångar ökar kraftigt i svenska företag men en debatt gällande redovisningen av immateriella tillgångar saknas idag.

Syfte: Syftet med uppsatsen är att undersöka tendenser och variation i tillämpning av IFRS regelverk gällande immateriella tillgångar, med intentionen att redogöra för hur tolkning av redovisning påverkas ur intressentperspektiv. Undersökningen ämnar kartlägga hur stor del av de totala tillgångarna i noterade svenska bolag som består av immateriella tillgångar och goodwill, totalt och uppdelat på branscher, med avsikt att påvisa tillgångsposternas storlek samt totala och branschberoende tendenser och synliggöra effekter av olika redovisningsval.

Metod: Ansatsen är i huvudsak kvantitativ då vi utfört en totalundersökning på förvärvande svenska företag. Den kvantitativa studien kompletterades med en intervjustudie med redovisningsexperter och en analytiker. Semistrukturerad intervjuteknik tillämpades då strukturerad och semistrukturerad intervjuteknik är att föredra framför ostrukturerad i kvantitativa undersökningar där generella tendenser söks. Även en exemplifierande jämförelseanalys av företagen Assa Abloy och Atlas Copcos årsredovisningar utfördes.

Slutsats: I svenska företag utgörs balansräkningen till cirka en fjärdedel av immateriella tillgångar, varav medianen för goodwill utgör 84 %. Goodwillposten allena utgör närmare en femtedel. Andel redovisade immateriella tillgångar av totala tillgångar skiljer sig signifikant åt beroende av branschtillhörighet. Skillnaden i hur stor andel av immateriella tillgångar som redovisas som goodwill med avseende på bransch är emellertid inte betydande. Emellertid existerar en trend i svenska företag som helhet att redovisa höga goodwillposter. Goodwillposter i bekräftad omfattning har betydande påverkan på resultat- och balansräkning. Omfattningen av posten i kombination med spridningen i materialet inverkar menligt på kriteriet om tillförlitlighet i redovisningen då framtida resultatbelastning blir svårprognostiserad för den externa intressenten. Upplýsningar gällande immateriella

tillgångar befanns vara bristfälliga och språkbruket i benämning av tillgångsposter varierande och svårtolkade. Funna tendenser ökar informationsasymmetri mellan företag och intressent och minskar tillförlitlighet, relevans och jämförbarhet i redovisningen. Vi har funnit att tillämpning av IFRS regelverk i svenska företag påverkar intressenters möjlighet till tolkning av redovisningen negativt.

Förslag till vidare forskning: Då vi under arbetets gång sett hur stor andel av resultat- och balansräkningen som påverkas av tillämpningen av IFRS hade en studie i tendenser och tillämpning av nedskrivningstest varit en intressant fortsättning. Denna studie hade varit extra intressant att utföra efter en period med lågkonjunktur.

FÖRKORTNINGAR

GICS	Global Industry Classification Standard
ABL	Aktiebolagslagen
BFN	Bokföringsnämnden
GICS	Global Industry Classification Standard
FAR SRS	Föreningen för revision- och redovisningsbranschen
FASB	Financial Accounting Standards Board
IAS	International Accounting Standard
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee
IFRS	International Financial Reporting Standards
LSE	London Stock Exchange
RR	Redovisningsrådets Rekommendation
RFR	Rådet för finansiell rapportering
ÅRL	Årsredovisningslagen
FTSE	Ett samarbete mellan Financial Times och London Stock Exchange
FTSE 100's	Ett index som avser de 100 mest kapitaliserade företagen på London Stock Exchange

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	
FÖRKORTNINGAR	
INNEHÅLL.....	
1 INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND	1
1.2 PROBLEMDISKUSSION	2
1.3 SYFTE.....	2
1.4 AVGRÄNSNINGAR	3
1.5 UPPSATSENS DISPOSITION AV BILAGOR	3
2 METOD	4
2.1 UNDERSÖKNINGSANSATS	4
2.2 UNDERSÖKNING: ÅRSREDOVISNINGAR	4
2.3 UNDERSÖKNING: INTERVJUER.....	5
2.4 UNDERSÖKNING: DATA OCH STATISTIK.....	5
2.5 UNDERSÖKNING: TEST AV BRANSCHBEROENDE	5
2.6 DEFINITIONER	6
2.7 DATA OCH INFORMATIONERS INSAMLING.....	6
2.8 RELIABILITET OCH VALIDITET	7
3 TEORETISK REFERENSRAM.....	8
3.1 KONTINENTAL OCH ANGLOSAXISK REDOVISNINGSTRADITION.....	8
3.2 NORMSÄTTARE OCH NUTIDA REGLERING	9
3.3 DEFINITION GOODWILL & IMMATERIELLA TILLGÅNGAR	9
3.4 IFRS 3 RÖRELSEFÖRVÄRV	10
3.5 IAS 38 IMMATERIELLA TILLGÅNGAR	10
3.5.1 Värdering av immateriella tillgångar	11
3.5.2 Nyttjandeperiod och avskrivningar.....	12
3.6 IAS 36 NEDSKRIVNINGAR AV IMMATERIELLA TILLGÅNGAR OCH GOODWILL	12
3.7 REDOVISNINGSPRINCIPER.....	13
3.7.1 Antagande om fortlevnad.....	13
3.7.2 Realisationsprincipen.....	13
3.7.3 Försiktighetsprincipen.....	13
3.7.4 Matchningsprincipen.....	14
3.8 KVALITATIVA EGENSKAPER.....	14
3.8.1 Relevans.....	15
3.8.2 Tillförlitlighet.....	15
3.8.3 Jämförbarhet	16
3.8.4 Nyttja och kostnad	16
3.9 PRINCIPAL-AGENT TEORI OCH INFORMATIONASYMMETRI	16
3.10 TIDIGARE FORSKNING	17
4 EMPIRI.....	18

4.1	GRANSKNING ÅRSREDOVISNINGAR: UNDERSÖKNINGSRESULTAT	18
4.1.1	Benämning på tillgångsposter.....	18
4.1.2	Immateriella tillgångars storlek	18
4.1.3	Goodwillpostens storlek.....	20
4.1.4	Test: Skillnader mellan branscher.....	21
4.1.5	Assa Abloy, Atlas Copco: sammanfattning årsredovisning	22
4.2	INTERVJUER: UNDERSÖKNINGSRESULTAT	23
4.2.1	Intervjuer: Presentation av respondenter	23
4.2.2	Intervjuer: Förändringar genom införandet av IFRS	23
4.2.3	Intervjuer: Tendenser i redovisning med IFRS	24
4.2.4	Intervjuer: Tolkning, relevans och tillförlitlighet.....	25
4.2.5	Intervjuer: Jämförbarhet.....	26
4.2.6	Intervjuer: Tillförlitlighet och påverkan på Resultat- och Balansräkning	27
5	ANALYS	28
5.1	REDOVISNINGSPRINCIPER.....	28
5.1.1	Realisationsprincipen.....	28
5.1.2	Försiktighetsprincipen.....	29
5.1.3	Matchningsprincipen.....	29
5.2	KVALITATIVA MÅTT.....	30
5.2.1	Relevans.....	30
5.2.2	Tillförlitlighet.....	31
5.2.3	Jämförbarhet	31
5.2.4	Nytta och kostnad	32
5.3	IMMATERIELLA TILLGÅNGARS STORLEK	33
5.3.1	Skillnader mellan branscher.....	33
5.4	REDOVISNINGVALENS PÅVERKAN.....	34
5.4.1	Assa Abloy, Atlas Copco: Jämförelse Redovisningsval	35
6	SLUTSATSER.....	36
6.1	SLUTSATS	36
6.2	SLUTDISKUSSION	39
6.3	FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING.....	40
7	REFERENSER.....	41
	LITTERATUR.....	41
	ARTIKLAR OCH PUBLIKATIONER.....	41
	LAGAR OCH REKOMMENDATIONER	42
	ELEKTRONISKA DOKUMENT OCH WEBSIDOR	42
	INTERVJUER	43
	ÖVRIGT.....	43
8	BILAGOR.....	I
	BILAGA 1: KLASSIFICERING ENLIGT GICS	I
	BILAGA 2 :ANSATSER OCH VÄRDERINGSMETODER ENLIGT REDU7	I
	BILAGA 3: ANVÄNDA INTERVJUFRÅGOR	III
	BILAGA 4: SAMMANSTÄLLNING AV UNDERSÖKTA FÖRETAGS BALANSRÄKNING	IV
	BILAGA 5: IDENTIFIERADE IMMATERIELLA TILLGÅNGAR I URVALET.....	XVII
9	STATISTIK BILAGOR	XX

BILAGA 6: HELA URVALET & BRANSCHINDELAT: IMMATERIELLA TILLGÅNGARS STORLEK.....	XX
BILAGA 7: HELA URVALET & BRANSCHINDELAT: GOODWILLPOSTENS STORLEK	XXII
BILAGA 8: HELA URVALET & BRANSCHINDELAT: TOTALA REDOVISADE TILLGÅNGAR.....	XXIV
BILAGA 9: BRANSCHER: TEST FÖR SIGNIFIKANT SKILLNAD I TILLÄMPNING AV IFRS 3, IAS 38 .	XXVII

1 INLEDNING

I följande kapitel presenteras bakgrund och en problemdiskussion runt aktuellt område. Syfte specificeras och avgränsningar i undersökningen presenteras.

1.1 BAKGRUND

”Redovisning är nyttig om den kan hjälpa användaren att ta ett bättre beslut”¹

För svenska koncerner infördes tvingande redovisning enligt IFRS gemensamma europeiska standard med början räkenskapsåret 2004. Den största skillnaden mot tidigare koncernredovisning är anpassningen till anglosaxisk redovisningstradition. Tidigare redovisades eventuellt övervärde vid företagsförvärv endast som goodwill och skrevs av årligen med hänsyn till förväntad nyttjandeperiod i intervallet 5 till 20 år.² Med IFRS är målsättningen att redovisningen bättre ska avbilda verkligheten.³ Värdering till verkligt värde tillåts i högre grad än tidigare. Goodwill skrivs inte längre av utan nedskrivningstestas årligen avseende aktuellt värde och skrivs ner endast då behov anses föreligga.⁴

Andelen redovisade immateriella tillgångar ökar kraftigt i svenska företag, men en debatt gällande redovisningen av immateriella tillgångar saknas idag.⁵ Ökningen beror sannolikt på den förhöjda takten av företagsförvärv och har skapat nya utmaningar i redovisningen.⁶ Att i största möjliga utsträckning identifiera immateriella tillgångar vid företagsförvärv i syfte att konkretisera olika värden i det enskilda förvärvet och minimera goodwillposten är en av de nya riktlinjerna i anknytning till IFRS regelverk.⁷

Företag redovisar olika mycket immateriella tillgångar, och påverkas av den orsaken inte i samma omfattning av de nya reglerna. Vad gäller hur tillgångarna identifieras vid förvärvet är det ett internt beslut av det förvärvande företaget. Skillnader i tillämpning kan emellertid skapa osäkerhet för intressenter eftersom det kan försvåra en relevant jämförelse av företagets tillgångar och möjlighet till prognoser av framtida resultat.⁸ Inom vissa branscher och bolag utgör immateriella tillgångar en ansevärd del av företagets totala tillgångar, vilket ger redovisningen av dem stor betydelse för helhetsbilden av företaget.⁹ Ett område som kräver diskussion är utformningen av regelverket i IFRS, hur tillämpningen ser ut, samt vilka implikationer det får på redovisningen, menar analytiker och experter inom området.¹⁰

¹ Johansson et al, 2006

² Lönnqvist, 2006

³ Smith, 2006

⁴ IAS 36, IFRS 3

⁵ Gauffin, Nilsson, Balans nr 11, 2007

⁶ Ekengren et al, Balans nr 3, 2007, Balans nr 3, 2007

⁷ IFRS 3 Rörelseförvärv

⁸ Malmqvist Balans nr 2, 2007

⁹ Alexander et al, 2003

¹⁰ Gauffin Nilsson Balans nr 11, 2007, Malmqvist Balans nr 2, 2007

1.2 PROBLEMDISKUSSION

Regelverket IFRS gäller för koncernredovisning i hela Europeiska Unionen och undersökningar rörande tillämpning vid förvärv har utförts av FTSE 100's i England.¹¹ Deras sammanställning visar att nuvarande tillämpning har ökat den redovisade goodwillpostens relativa storlek i engelska företag och att en stor del av sannolikt identifierbart övervärde inte har separerats vid förvärv.¹² Då goodwillposten inte ska skrivas av enligt IFRS påverkas följaktligen företagens resultat- och balansräkning avhängigt identifieringen av immateriella tillgångar, till vilken andel balansomslutningen utgörs av goodwill, och i vilken omfattning nedskrivning tillämpas.^{13 14}

Av- och nedskrivning av immateriella tillgångar regleras i IFRS 3, IAS 36 och IAS 38. I rekommendationerna finns regler rörande nyttjandeperioder, nedskrivningsbehov och upplysningar i årsredovisningen. Ett bryderi i sammanhanget är att upplysningar rörande definitioner om tillgångens faktiska identitet och nyttjandeperiod, i många företags redovisningar saknas eller att informationen som ges är knapphändig.¹⁵

Därutöver kan språkbruket hos producenterna av redovisningen bidra till ytterligare otydlighet vad gäller tolkning av årsredovisningen för den externa intressenten. Möjliga tolkningssvårigheter bottenar i att inga enhetliga regler för benämning av immateriella tillgångsposter vid förvärv existerar.¹⁶ Problematiken med jämförbarhet gäller i synnerhet mellan branscher men även inom samma bransch.¹⁷ Liknande immateriella tillgångar kan potentiellt identifieras olika inom respektive företag. Den nuvarande tillämpningen av IFRS rörande redovisningen av immateriella tillgångar och goodwill kan således försvåra jämförbarheten mellan företagens tillgångar och värdet på dessa.¹⁸

Graden av identifiering och valt språkbruk vid förvärv i kombination med tillämpningsgrad av nedskrivning ger sannolikt avsevärda effekter på företags redovisning och i förlängningen på användbarheten av den för externa intressenter.

1.3 SYFTE

Syftet med uppsatsen är att undersöka tendenser och variation i tillämpning av IFRS regelverk gällande immateriella tillgångar, med intentionen att redogöra för hur tolkning av redovisning påverkas ur intressentperspektiv.

Undersökningen ämnar kartlägga hur stor del av de totala tillgångarna i noterade svenska bolag som består av immateriella tillgångar och goodwill, totalt och uppdelat på branscher, med avsikt att påvisa tillgångsposternas storlek samt totala och branschberoende tendenser och synliggöra effekter av olika redovisningsval.

¹¹ FTSE 100 är ett index som avser de 100 mest kapitaliserade bolagen noterade på LSE

¹² "IFRS 3: The first year", *The FTES 100's reporting of acquired intangible assets*, www.intangibles.com

¹³ Lönnqvist, R, 2006

¹⁴ Gauffin, Nilsson, Balans nr 11, 2007; Malmqvist Balans nr 2, 2007

¹⁵ Gauffin, Nilsson, Balans nr 11, 2007

¹⁶ Malmqvist Balans nr 2, 2007

¹⁷ För företag inom samma bransch kan antagandet om liknande immateriella tillgångar göras i större utsträckning, då liknande verksamhet bedrivs, än för företag inom olika branscher.

¹⁸ Malmqvist Balans nr 2, 2007

1.4 AVGRÄNSNINGAR

Tillämpning av IFRS har endast granskats utifrån IFRS 3, IAS 38 och IAS 36 rörande redovisning av immateriella tillgångar och följaktligen rör analyser och slutsatser i studien endast dessa. Undersökningen behandlar enbart svenska börsnoterade koncerner, eftersom IFRS endast är tvingande för noterade bolag.

Då immateriella tillgångar i ett företags redovisning huvudsakligen uppstår vid förvärv har vi i urval begränsat oss till alla svenska börsnoterade företag med förvärvsnot under 2006. Dock beaktas alla existerande immateriella tillgångar i årsredovisningen i undersökningen.¹⁹ Bolag med förvärvsnot 2006 som per idag, mars 2008, inte längre existerar har exkluderats.

Vi undersöker inte något samband beroende av företags storlek då vi endast fokuserat på att undersöka tendenser i totala urvalet och tendenser beroende av branschtillhörighet.

Följaktligen berör resultaten av studien endast förvärvande börsnoterade svenska företag

1.5 UPPSATSENS DISPOSITION AV BILAGOR

Kapitel 8: Bilagor utgörs av definitioner, rekommendationer, exempel på identifierade poster i urvalet och en sammanställning av alla undersökta företags balansräkning.

Kapitel 9: Bilagor statistik visar testresultat för hur stor andel av balansomslutningen som utgörs av immateriella tillgångar respektive goodwill. Även totala förhållandet mellan redovisade tillgångar 2006 visas. Undersökningen har utförts både på totala urvalet och efter GICS branschindelning.²⁰ Slutligen visas tillvägagångssätt och testresultat för hypotesprövning om det finns en signifikant skillnad, baserad på branschklassificering, i att identifiera mindre andel immateriella tillgångar och behålla en stor goodwillpost.²¹

¹⁹ Alla redovisade immateriella tillgångar i balansräkning och noter i årsredovisningen beaktas.

²⁰ Se bilaga 1

²¹ För redogörelse av testet se bilaga 9

2 METOD

I följande kapitel presenteras använd metod för uppsatsen. Även antagna definitioner och information om hur data samlats in återfinns nedan tillsammans med en kritisk analys av tillförlitligheten i resultatet som följd av tillvägagångssättet.

2.1 UNDERSÖKNINGSANSATS

Esaiasson skriver i Metodpraktikan att ändamålet med en studie kan uppfyllas och genomföras med en bred variation av metoder.²² Enligt nutida metodikterminologi är utförandet av en studie ofta benämnd som kvantitativ eller kvalitativ ansats.²³ Vår ansats innefattar båda begreppen, men är i huvudsak kvantitativ då vi söker urskilja allmänna tendenser rörande tillämpning av IFRS 3 och IAS 38 genom att utföra en totalundersökning av alla noterade företag i Sverige som uppfyller grundkriteriet att ha genomfört ett förvärv under år 2006.²⁴ Endast en fallstudie, i metodiktermer ofta betecknad kvalitativ ansats, är inte aktuell för att uppfylla vårt syfte då spännvidden i materialet inte blir tillräcklig och inga generella slutsatser rörande urvalet kan dras.

De kvalitativa inslagen i undersökningen består i att totalundersökningen kompletterades med en kortfattad jämförelse av redovisningen i företagen Assa Abloy och Atlas Copco, samt en intervjustudie med sakkunniga inom redovisning. Semistrukturerad intervjuteknik valdes då strukturerad och semistrukturerad intervjuteknik är att föredra framför ostrukturerad i kvantitativa undersökningar där generella tendenser söks.²⁵

2.2 UNDERSÖKNING: ÅRSREDOVISNINGAR

Totalt har 109 årsredovisningar från 2006 granskats.²⁶ Alla kommentarer och poster gällande immateriella tillgångar i balansräkning och noter med angivna belopp, samt varje enskilt företags totala balansomslutning finns med som undersökningsunderlag.²⁷ Vi har även kartlagt den totala summan för alla redovisade tillgångar för urvalet.

Undersökningen genomfördes först i hela populationen och delades i ett senare skede upp med hänsyn till undersökta företags branschtillhörighet enligt GICS klassificering.²⁸ Två företags redovisningar, Assa Abloys och Atlas Copcos granskades ytterligare i ett jämförelseexempel av redovisningsval.

²² Esaiasson et al, 2004

²³ En kvantitativ studie betecknas som en mer ytlig studie av en omfattande mängd material, medan en kvalitativ studie ska vara en mer djupgående analys, oftast rörande en mindre mängd material, Esaiasson et al, 2004, Eva-Lotta Sallnäs Ph.D.CSC, Kungliga Tekniska Högskolan, www.csc.kth.se

²⁴ Avser de företag som var noterade 2006 och fortsatt existerar 2008

²⁵ Eva-Lotta Sallnäs Ph.D.CSC, Kungliga Tekniska Högskolan, www.cse.kth.se

²⁶ Antal noterade bolag 2006 var 274. <http://www.scb.se>. Sammanställningen över de 109 företagen med förvärvsnot från 2006 erhöles av Björn Gauffin, Grant Thornton

²⁷ För sammanställning av alla undersökta företag och dess redovisade tillgångar i balansräkningen från 2006 se bilaga 4

²⁸ Se bilaga 1

2.3 UNDERSÖKNING: INTERVJUER²⁹

Vald intervjuteknik betecknas som semistrukturerad.³⁰ Valet baseras på att resultaten från intervjustudien är ett komplement till vår totalundersökning. Frågeformuleringen och ordningsföljden på frågorna har varit desamma vid alla intervjuer och svarsalternativen har varit öppna.³¹ Följdfrågor har dock varierat beroende på respondenters svar. Sammanfattning och bekräftelse av förståelse för de resultat som framkommit har utförts direkt efter varje intervju.

2.4 UNDERSÖKNING: DATA OCH STATISTIK

Sortering av data

All sortering av data är utförd i Excel. Vid inskrivning av poster och summa har samma benämningar använts för liknande tillgångar, noter etcetera. För att sedan sorteras i bokstavsordning för både totala urvalet och inom varje branschsektion.

Statistik avseende immateriella tillgångars och goodwillpostens totala och relativa storlek

Statistiska tester avseende immateriella tillgångars och goodwillpostens andel av balansomslutningen har utförts i Excel.³² Vad gäller totala undersökningen har även ett test utan de företag som endast gjort materiella förvärv och utan fyra extremvärden utförts. Även det totala förhållandet avseende de 109 företagens sammanlagda redovisade värde har räknats ut i Excel.³³

2.5 UNDERSÖKNING: TEST AV BRANSCHBEROENDE

Vi testar om medelvärdet för varje enskild bransch skiljer sig, respektive är större från medelvärdet av samtliga branscher.³⁴ Undersökningen utfördes genom två t-test.³⁵

Testfunktion för test 1 och test 2:

36

$$t = \frac{\bar{X}_T - \bar{X}_C}{\sqrt{\frac{\text{var}_T}{n_T} + \frac{\text{var}_C}{n_C}}}$$

Frihetsgrader för test 1 och 2:³⁷

$$(n_1 + n_2 - 2)$$

²⁹ För närmare presentation av respondenter se avsnitt 4.2.1

³⁰ Eva-Lotta Sallnäs Ph.D.CSC, Kungliga Tekniska Högskolan

³¹ Ställda intervjufrågor återges i 3 och respondenters svar sammanfattas i kapitel 4.2.

³² Se bilaga 6 och 7

³³ Se bilaga 8

³⁴ Motiveringen till att testa medelvärden istället för medianen är att median och medelvärde låg nära i de flesta fall och att fördelningen av medelvärden, i motsats till medianen, är normal och därför lätt att arbeta med.

³⁵ T-test kan användas för att jämföra medelvärden i normalfördelade urvalsgrupper med olik varians. Lee et al, 2000

³⁶ Formeln är hämtad för utförande av t-test i större populationer, där n överstiger 30, Lee et al (2000)

³⁷ Frihetsgrader anger fördelningen i undersökt population

Hypotes 1:

HYPOTESTESTNING H0: Branschens andel redovisade immateriella tillgångar av balansomslutningen är lika med andelen för genomsnittsföretaget. dvs.: Medelvärdet är lika med totala urvalets medelvärde   Signifikansnivå: 0,10 -two tailed test³⁸   H1: H0 stämmer ej

Hypotes 2:

HYPOTESTESTNING H0: Branschen har inte behållit en större goodwillpost än genomsnittsföretaget dvs.: Medelvärdet är mindre än eller lika med 72.73 %   Signifikansnivå: 0,05 -one tailed test   H1: H0 stämmer ej

2.6 DEFINITIONER

Definitionen företag i uppsatsen avser svenska noterade koncerner som genomfört minst ett förvärv under 2006.³⁹ Branschtillhörighet avser kategorisering i enlighet med OMX:s branschindelning, vilket är en internationell framtagen klassificering kallad Global Industry Classification Standard, förkortat GICS.⁴⁰

2.7 DATA OCH INFORMATIONENS INSAMLING

Uppsatsen bygger främst på information insamlad från litteratur inom extern- och koncernredovisning. Litteratur har hämtats främst från Ekonomiska Biblioteket på Handelshögskolan och Kurs- och Tidnings Biblioteket i Göteborg. Vi har för uppsatsen även gått igenom och granskat IFRS 3 IAS 36, IAS 38, och RFR 2.1, med avseende på immateriella tillgångar. Utöver detta har vi även använt databaser tillgängliga via Ekonomiska Biblioteket för att söka fakta om tidigare forskning, lagar, rekommendationer och regelverk för redovisning.

Artiklar har hämtats från olika nummer av tidskriften Balans. Publikationer är hämtade från ”FTSE 100’s reporting of acquired intangible assets” och guider till IFRS från svenska revisionsbyråer.⁴¹ Årsredovisningar har för varje företag laddats ner i pdf-format på respektive företags hemsida. Fyra intervjuer är utförda genom e-post, telefon och personligt möte.

³⁸ Motivet till ett two tailed test på 0,10 signifikansnivå är att både övre och undre avvikelser på 0,05 signifikansnivå sökes.

³⁹ 109 företag med förvärvsnoterade på Stockholmsbörsen 2006 är föremål för undersökningen.

⁴⁰ Se Bilaga 1

⁴¹ Främst ”Guide till IFRS” från Ernst & Young, Deloitte och KPMG.

2.8 RELIABILITET OCH VALIDITET

I fråga om sifferdata är det hög reliabilitet, eftersom siffrorna hämtats ur årsredovisningar. En risk i detta ligger i att författarna kan skriva av fel siffror eller på annat sätt missförstå information. För att öka säkerheten rörande siffror och information verifierades fakta ur alla redovisningar minst två gånger var av medförfattarna. Data från de undersökta årsredovisningarna och följande statistikberäkningar och sammanställningar i Excel kontrollerades en ytterligare gång efter utförd undersökning av alla författare.

Möjlig kritik till utfört test av branschberoende tendenser är att det är baserat på medelvärdet, på grund av medelvärdens normalfördelning, trots att spridningen i materialet är stor. Av variansen i materialet följer att medianen ger ett mer tillförlitligt snitt än medelvärdet. Då medelvärdet i vårt urval i de flesta fall låg väldigt nära medianvärdet minskar risken att snittvärdet inte är tillförlitligt. Ett undantag är branschsektorn Finans där medianen för andel immateriella tillgångar av balansomslutningen är avsevärt lägre än medelvärdet, vilket leder till att inga tillförlitliga slutsatser kan dras.⁴²

Vid intervjuerna med redovisningsexperter närvarade alla tre författare. Vid intervjuerna användes frågor utarbetade på förhand samt att vi ställde fria följd- och diskussionsfrågor om vårt uppsatsämne. En risk vid intervjuer av respondenter ligger i att en misstolkning av svaren kan uppkomma på grund av eventuell bristfällig förkunskap eller förutfattade meningar hos författarna, vilket kan minska tillförlitligheten av resultaten. En annan risk ligger i att själv styra svaren på frågorna.⁴³ I syfte att minimera dessa risker spelades telefonintervjuer in på dator och lyssnades av ett flertal gånger under arbetets gång och personliga intervjuer diskuterades igenom direkt efter avslutad intervju. Vid intervjusvar via e-post uppstod inte problematiken.

Eftersom syftet med intervjuerna var att få insikt i revisorns och redovisningsexperternas bedömningar av tendenser inom aktuellt undersökningsområde, kan svaren vara subjektiva och sannolikt påverkade av rådande regler för revisionsbyråer i fråga av vad som framhävs som positivt och negativt.⁴⁴ Även respondenters egenintressen och kunskapsdjup i rådande regelverk kan antas påverka intervjusvaren. I syfte att öka reliabiliteten och validiteten, togs ingen medveten hänsyn till respondenternas subjektiva värdering av vad som anses vara positiva eller negativa utvecklingar och tendenser inom redovisningsområdet, utan endast eventuell förekomst av sådana. Anteckningar gjordes av samtliga författare vid intervjuerna och svaren sammanställdes omedelbart av alla författare efter avslutad intervju.

⁴² Se bilaga 6

⁴³ Ekholm et al, 1994

⁴⁴ Ibid.

3 TEORETISK REFERENS RAM

*Följande kapitel innefattar teori som ligger till grund för undersökningen. Vi lägger i kapitlet fram all teori och tidigare forskning vi anser är väsentlig för uppsatsen.*⁴⁵

3.1 KONTINENTAL OCH ANGLOSAXISK REDOVISNINGSTRADITION

Det finns två huvudsakliga redovisningstraditioner: kontinental och anglosaxisk. Den stora skillnaden mellan de två är att den kontinentala baseras på lagar medan den anglosaxiska baseras på normer och praxis. Eftersom företag är olika ansåg man i den anglosaxiska traditionen att företag via lagar och omfattande regelverk för redovisning inte kunde visa en rättvisande bild av företagets finansiella ställning. De skilda grupperna med ägarinflytande inom de båda förgreningarna hade också stor inverkan på utformandet av traditionerna. Inom kontinental redovisningstradition hade exempelvis staten och långgivare större influens på regleringen genom sitt ägande i företagen. Inom den anglosaxiska traditionen förekom istället en utbredd ägarspridning då det fanns ett flertal aktieägare.⁴⁶

Den anglosaxiska traditionen utvecklades i Storbritannien och USA. I den anglosaxiska redovisningen tillämpas försiktighetsprincipen i mindre grad till förmån för marknadsvärde för företaget, och redovisningen har svag koppling till skatteberäkningen. Vinsten blir i normalfallet högre vid tillämpning av anglosaxisk redovisning jämfört med kontinental.⁴⁷ Den anglosaxiska traditionen följer principal-agent teorin som innebär att redovisningen är ett kontrollverktyg för ägarna, där företagsledningen är agenten som ska övervakas och aktieägarna är principalen.⁴⁸

Den kontinentala traditionen har varit den som tillämpats i Sverige. I den kontinentala traditionen utvecklades ett samband mellan redovisning och skatteberäkningen på 1900-talet. Redovisningen riktar sig inte enbart mot ägarna utan även mot bolagets andra intressenter, såsom staten, banker, långgivare, anställda, leverantörer och kunder.⁴⁹

Utvecklingen har gått mot att den anglosaxiska traditionen har utvecklats till den mest betydelsefulla redovisningstraditionen. Det finns olika orsaker till detta, bland annat att Storbritannien gick med i dåvarande EG, uppkomsten av multinationella företag (noterade på London- och New Yorkbörsen) och tillkomsten av nya finansiella instrument.⁵⁰

⁴⁵ Den största skillnaden i förhållande till den tidigare forskningen är att vi analyserat årsredovisningar publicerade för räkenskapsåret 2006, och mycket av den tidigare forskningen bygger på indelning av köpeskilling, delårsrapporter och rena förvärvsanalyser från samma företag under samma tidsperiod.

⁴⁶ Smith, 2006

⁴⁷ Artsberg, 2005

⁴⁸ Laffont, 2002

⁴⁹ Bengtsson 2002; Smith, 2006

⁵⁰ Smith, 2006

3.2 NORMSÄTTARE OCH NUTIDA REGLERING

Svenska noterade företag som upprättar koncernredovisning enligt av IFRS framtagna redovisningsprinciper, ska alltid följa dessa. Juridiska personer ska i Sverige enligt RFR:s⁵¹ rekommendationer, som finns i RFR 2.1 följa IFRS där detta är förenligt med svensk lagstiftning. Motivet till att juridiska personer i möjlig mån ska följa IFRS är i syfte att redovisningen för både koncerner och juridiska personer ska uppnå samma kvalitet. Undantag och tillägg från IFRS görs dels med beaktande av regler i ÅRL och därtill även i fall som gör att sambandet mellan redovisning och beskattning inte kan uppnås.⁵²

IASB⁵³ är ett internationellt organ som är normsättare och verkar för en harmonisering av redovisningen internationellt. Organet utarbetar redovisningsstandarden IFRS. Organisationen FASB⁵⁴ har haft en betydande roll för utvecklingen av IFRS. FASB, som har sin grund i den anglosaxiska redovisningstraditionen, är baserade på standarder och regler som utvecklades i USA. Många av standarderna i IASB är lika FASB:s standarder, men en skillnad är att IASB:s standarder är mindre detaljerade.⁵⁵

Redovisningsrådets rekommendationer⁵⁶ har sedan tidigare nästan överensstämmt med IASB:s standarder så det har inte skett några stora förändringar sedan införandet av IFRS 2005. En skillnad mellan IASB:s regelverk och Redovisningsrådets rekommendationer är att i IAS 38 Immateriella tillgångar tillåts alternativa värderingsmetoder: anskaffningsvärdesprincipen eller värdering till verkligt värde via omvärderingsmetoden. Redovisningsrådets riktlinje är att värderingen endast ska ske till anskaffningsvärdet och omvärderingsmetoden är således inte tillåten.⁵⁷ Detta innebär att immateriella tillgångar inte får tas upp till marknadsvärdet i balansräkningen. Dock ska tilläggas att omvärderingsmetoden beräknas att från och med 1 januari 2009 vara tillåten enligt ÅRL.⁵⁸

3.3 DEFINITION GOODWILL & IMMATERIELLA TILLGÅNGAR

Goodwill är enligt IFRS 3 det övervärde som uppstår när köpeskillingen för ett företags aktier överstiger de identifierade nettotillgångarnas värde. Goodwill som förvärvats i ett rörelseförvärv är en betalning för de ekonomiska fördelar som inte kan identifieras och därför inte heller kan redovisas separat. Även tillgångar, skulder och eventualförpliktelser som inte uppfyller kriterierna för separat redovisning tas upp i goodwill.⁵⁹

En immateriell tillgång enligt IAS 38 definieras som en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form. Exempel på immateriella tillgångar är varumärken, patent, upphovsrätter, kundregister och kundlojalitet.⁶⁰

⁵¹ RFR-Rådet för finansiell rapportering

⁵² Rekommendationen RFR 2.1 utgiven av Rådet för finansiell rapportering

⁵³ International Accounting Standards Board

⁵⁴ Financial Accounting Standards Board

⁵⁵ Smith, 2006

⁵⁶ Nuvarande Rådet för finansiell rapportering, www.radetforfinansiellrapportering.se

⁵⁷ RR 32 p.36

⁵⁸ RFR 2.1

⁵⁹ IFRS 3 p.36; p.51-57

⁶⁰ IAS 38 p.9

3.4 IFRS 3 RÖRELSEFÖRVÄRV

IFRS 3 utgavs 2004 av IASB, i och med publiceringen av IFRS 3 gjordes även ändringar i IAS 36 Nedskrivningar och IAS 38 Immateriella tillgångar. Standardens syfte är att ange hur noterade bolags finansiella rapportering ska utformas när de genomför ett rörelseförvärv. Avsikten från IASB med införandet av IFRS 3 är att harmonisera regelverket internationellt, mellan IASB och dess amerikanska motsvarighet FASB.⁶¹

Vid förvärv ska förvärvsmetoden tillämpas. Företaget ska vid förvärvstidpunkten redovisa det förvärvade bolagets verkliga värden gällande deras tillgångar, skulder och eventalförpliktelser. Standarden anger också att goodwill ska redovisas och att det är förbjudet att avskrika goodwill. Goodwill ska istället för att skrivas av varje år provas för att se om nedskrivningsbehov finns.⁶²

Förvärvsmetoden kräver att en förvärvare identifieras vid varje rörelseförvärv, förvärvaren enligt standarden är det företag som erhåller ett bestämmande inflytande över det förvärvade bolaget.⁶³ Ett företagsförvärv enligt förvärvsmetoden består av tre steg, först en identifiering av en förvärvare, sedan en beräkning av anskaffningsvärdet och till sist en fördelning av anskaffningsvärdet på förvärvade tillgångar, skulder och eventalförpliktelser. Vid fördelning av anskaffningsvärdet på immateriella tillgångar kräver reglerna att dessa endast kan redovisas separat om de uppfyller vissa krav, för immateriella tillgångar är kravet att de motsvarar definitionen på en immateriell tillgång enligt IAS 38⁶⁴ samt att värdet kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.⁶⁵

I IFRS 3 finns utförliga krav på vilka upplysningar som ska lämnas för förvärvet, nedskrivningar och de bokförda värdena. De omfattande upplysningskraven är till för att användarna av den finansiella informationen ska kunna bedöma och utvärdera de finansiella följderna av förvärvet.⁶⁶

Beroende på hur företaget har identifierat de immateriella tillgångarna vid förvärv ger redovisningen olika bilder av situationen i bolaget. Om allt oidentifierat övervärde exempelvis har förts upp som goodwill och ingen nedskrivning av detta kan motiveras, får företagets tillgångar ett väsentligt högre värde än om goodwill till större grad vore uppdelat i materiella tillgångar med förväntad nyttjandeperiod på ett visst antal år.⁶⁷

3.5 IAS 38 IMMATERIELLA TILLGÅNGAR

Syftet med standarden IAS 38 är att ange hur immateriella tillgångar ska hanteras inom redovisningen. Exempel på immateriella tillgångar kan vara varumärken, patent- och licensavtal, kundkontrakt, programvara och databaser. Standarden tillämpas inte på de immateriella tillgångar som behandlas i andra standarder som till exempel finansiella

⁶¹ Guide Till IFRS 3 från Ernst & Young, www.ey.com/global/content.nsf/Sweden/Library

⁶² IFRS 3 p.1, p.55

⁶³ IFRS 3p.17-18

⁶⁴ Se Kap 3.5

⁶⁵ IFRS 3 p.37; p.45

⁶⁶ IFRS 3 p.66;77

⁶⁷ Malmqvist Balans nr 2, 2007

tillgångar, uppskjutna skattefordringar, leasingavtal och goodwill som erhållits via företagsförvärv.⁶⁸

Ett av huvuddragen i IAS 38 är att en immateriell tillgång endast ska balanseras om den uppfyller de punkter som är definierade i standarden. Tillgångens värde måste också kunna beräknas på ett tillförlitligt sätt. Definitionen för en immateriell tillgång är enligt IAS 38 att den ska vara identifierbar, företaget ska ha kontroll över tillgången och den ska generera ekonomiska fördelar i framtiden.⁶⁹

- *Identifierbarhet*

Begreppet identifierbarhet syftar på att den immateriella tillgången ska vara avskiljbar från goodwill, för att detta ska vara uppfyllt krävs att tillgången kan säljas, överlåtas, licensieras eller hyras ut samt att tillgången ska kunna bytas.

- *Kontroll*

För att ett företag ska anses ha kontroll över en tillgång, krävs att den ekonomiska nyttan tillgången väntas ge upphov till med stor säkerhet kommer att tilldelas företaget samt att utomstående aktörer inte kan ta nytta av de ekonomiska fördelarna. Ett företags förmåga att i vanliga fall kontrollera tillgångar uppkommer via juridiska rättigheter.

- *Framtida ekonomiska fördelar*

Framtida ekonomiska fördelar är de direkta, eller indirekta intäkter och kostnadsbesparingar som en tillgång, eller flera tillgångar i kombination med varandra väntas ge upphov till.

Immateriella tillgångar som vid ett företagsförvärv inte uppfyller de definitionskrav som standarden beskriver ska redovisas som en tillgång i goodwillposten i företagets balansräkning. Immateriella tillgångar ska lyftas ur balansräkningen direkt när de säljs eller överlåts, eller där bedömningen görs att inga framtida ekonomiska fördelar förväntas uppstå ur tillgången.

3.5.1 VÄRDERING AV IMMATERIELLA TILLGÅNGAR

För immateriella tillgångar finns det två olika mätmetoder. De kan redovisas till anskaffningsvärdet minus avdrag för ackumulerade av- och nedskrivningar eller enligt omvärderingsmetoden, som är en bedömning om det verkliga värdet för tillgången. Omvärderingsmetoden får inte användas vid det första tillfället tillgången redovisas, och värdering enligt denna metod får endast ske om det verkliga värdet kan uppskattas på en aktiv marknad. Villkoren som ska vara uppfyllda för att en aktiv marknad ska existera är att: handeln avser likvärdiga objekt, handeln sker regelbundet mellan köpare och säljare och prisinformationen är allmänt känd. För immateriella tillgångar är det vanligt förekommande att det inte finns en aktiv andrahandsmarknad eftersom de ofta är företagsspecifika och unika. Det sker inte heller någon regelbunden handel med dem och vid de enstaka tillfällen då de köps och säljs är inte priserna allmänt kända. För immateriella tillgångar som är den del av ett

⁶⁸ IAS 38 p.1-2; p.9

⁶⁹ IAS 38 p.8-17

företagsförvärv, ska värderingen ske till anskaffningsvärdet, anskaffningsvärdet för den immateriella tillgången vid tidpunkten för förvärvet är lika med dess verkliga värde.⁷⁰

3.5.2 NYTTJANDEPERIOD OCH AVSKRIVNINGAR

Avskrivning av immateriella tillgångar tillämpas baserat på förväntad livslängd av tillgången. Nyttjandeperioden delas in i två delar, begränsad respektive obegränsad. En grundläggande regel enligt standarden är att tillgångar med begränsad nyttjandeperiod ska skrivas av medan tillgångar med en obegränsad nyttjandeperiod inte är föremål för avskrivningar. Tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod ska årligen prövas för att bedöma om det förekommer ett nedskrivningsbehov. Metoden för detta regleras i IAS 36 Nedskrivningar.⁷¹

Avskrivningsbeloppet för immateriella tillgångar med en begränsad nyttjandeperiod ska systematiskt fördelas. För att systematiskt fördela avskrivningarna under nyttjandeperioden finns tre metoder att välja på: linjär avskrivning, degressiv avskrivning och den produktionsberoende metoden. Den metod företaget väljer, ska väljas med anknytning till hur de framtida ekonomiska fördelar tillgången ger upphov till förbrukas. Restvärdet för immateriella tillgångar ska i regel antas vara noll. Det val företaget gjort för nyttjandeperioden och avskrivningsmetod ska omprövas minst en gång varje räkenskapsår. I fall där den tidigare bedömda nyttjandeperioden förändras ska avskrivningstiden omprövas. Liknande tillämpning gäller för avskrivningsmetoden, vilken ska ändras om en förbrukning av de framtida ekonomiska fördelarna förväntas skilja sig från tidigare bedömningar.⁷²

3.6 IAS 36 NEDSKRIVNINGAR AV IMMATERIELLA TILLGÅNGAR OCH GOODWILL

IAS 36 kontrollerar att en tillgång inte värderas högre än återvinningsvärdet.⁷³ Om en tillgång redovisas till för högt värde i mening att det redovisade värdet överstiger nuvärdet av det inbetalningsöverskott som tillgången förväntas ge upphov till, ska värdet på tillgången skrivas ned. Finns det indikationer på värdeminskning ska detta bedömas på balansdagen. En indikation fås via interna eller externa informationskällor. Externa indikationer kan vara betydande förändringar inom teknik eller ekonomiområdet. Interna indikationer kan exempelvis vara att företaget planerar en omstrukturering som drabbar vissa delar av verksamheten.

Goodwill som uppkommit ur ett rörelseförvärv får inte skrivas av, goodwill ska istället för varje år prövas för att se om något nedskrivningsbehov finns.⁷⁴ Nedskrivningsbehovet ska prövas flera gånger per år om externa eller interna indikationer finns som tyder på att en nedskrivning är nödvändig. Nedskrivningarna ska ske i enlighet med IAS 36 Nedskrivningar. Vad gäller immateriella anläggningstillgångar ska värden omprövas på balansdagen oavsett om indikation finns eller inte.

⁷⁰ IAS 38 p.8; p.33; p.74-77

⁷¹ IAS 38 p.88-89; p.108

⁷² IAS 38 p.98; p.100

⁷³ Det högre av verkligt värde minus försäljningskostnader och nyttjandevärdet

⁷⁴ IFRS 3 p.55

3.7 REDOVISNINGSPRINCIPER

Det existerar i huvudsak fyra centrala redovisningsprinciper; antagande om fortlevnad, realisationsprincipen, matchningsprincipen och försiktighetsprincipen.⁷⁵

3.7.1 ANTAGANDE OM FORTLEVNAD

Principen innebär att man antar att företaget kommer att fortsätta att bedriva sin verksamhet under en obestämd tid framöver. Värderingsgrunderna kan skifta beroende på verksamhetens upphörande, men i första hand används principen för att motivera värdering till anskaffningsvärde.

3.7.2 REALISATIONSPRINCIPEN

Realisationsprincipen innefattar kriterier om vid vilken tidpunkt en ökning av företagets nettotillgångar ska redovisas och principen är även till för att bestämma när intäkter ska tas upp i företagets redovisning.⁷⁶ I många företag finns det ett kretslopp från resursanskaffning, produktion av varan/tjänsten och försäljning. Den exakta tidpunkten då värdeökningen sker kallas för ”kritisk händelse” och normalt är detta, enligt realisationsprincipen, vid försäljningen av produkten. Detta innebär att tillgångarna värderas till anskaffningsvärde ända fram till försäljningen. Realisationsprincipen och värdering till anskaffningsvärde går hand i hand.⁷⁷

Sedan IASB:s nya regler trädde i kraft har dock en del förändringar skett. IASB motiverar värdering till verkligt värde för vissa tillgångar, till exempel redovisas värdeförändringar beträffande förvaltningsfastigheter redan innan försäljning och detta går emot realisationsprincipen.⁷⁸

3.7.3 FÖRSIKTIGHETSPRINCIPEN

Försiktighetsprincipen innebär att när osäkerhet råder om tillgångars värde ska hellre ett för lågt värde väljas för tillgångar och ett högre för skulder. Principen appliceras på balansräkningen då den innebär att vinster endast ska tas upp då de är garanterade, medan förluster ska tas upp så fort man kan förutse dem.⁷⁹ Följden av principen i redovisningen blir lågt värderade tillgångar samt lågt värderat eget kapital i kombination med högt värderade skulder. Påverkan på resultaträkningen blir ett lägre, eller i tiden framskjutet resultat.⁸⁰

Enligt försiktighetsprincipen ska exempelvis värdering av lager ske till det lägsta av anskaffningsvärde och framtida nettoförsäljningsvärde. I normalfallet tillämpas anskaffningsvärde, av den orsaken att ett lägre framtida försäljningsvärde inte är ekonomiskt hållbart och därmed sällsynt. Värdering till anskaffningsvärde innebär i detta fall att försiktighetsprincipen är kopplad till realisationsprincipen, då ingen intäkt eller vinst visas innan försäljning av produkterna. I de fall då framtida försäljningsvärde är lägre än

⁷⁵ Smith, 2006

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Johansson et al, 2006

⁷⁸ Smith, 2006

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Johansson et al, 2006

anskaffningsvärde prioriteras försiktighetsprincipen då det faktiska anskaffningsvärdet på varorna inte längre kan motiveras.⁸¹

3.7.4 MATCHNINGSPRINCIPEN

Där försiktighetsprincipen i viss grad är riktad mot balansräkningen är matchningsprincipens fokus resultaträkningen.⁸² Matchningsprincipen innebär att utgifter ska matchas mot intäkter för de resurser som använts för att skapa intäkterna under en viss period. Kostnader bör enligt principen periodiseras i syfte att matcha de intäkter de är hänförliga till.

En svårighet med matchningsprincipen är att fastställa vilka resurser som förbrukades för att tillverka och sälja de produkter/tjänster som har avyttrats under perioden. Matchning kan tillämpas i två steg under produktionscykeln. Första steget är matchning över tiden, där en bedömning krävs för att se associationen mellan anskaffning och förbrukning av resursen. Andra steget som kan tillämpas är matchning över produkter, där associationen mellan resursförbrukning och produkter bör bedömas.⁸³

Vad gäller tillåten matchning över tid inom redovisning har typ av produkt/tjänst betydelse för tillvägagångssättet. Avseende förbrukningsvaror, undantaget lagervaror, redovisas resursen som om den förbrukas omedelbart. Utgifter för att skapa kundkontakter eller ett nytt redovisningssystem innebär en ökad avkastning i ett flertal år framöver. På grund av osäkerheten kring framtida nytta, redovisas likväl hela resursförbrukningen under perioden den inträffar. Förfaringssättet här är snarare förenligt med försiktighetsprincipen, då utgiften kostnadsförs i sin helhet direkt. Vid inköp av exempelvis anläggningstillgångar aktiveras emellertid hela utgiften, och kostnaden periodiseras därefter genom planliga avskrivningar som motsvarar den ekonomiska livslängden. Uttrycket "periodmatchning" används ofta då utgifterna matchas med intäkterna för samma period som de uppkommer.⁸⁴

Associationen mellan resursförbrukning och färdigställd vara är inte alltid uppenbar. Svårigheten i bedömningen är att hänföra de exakta resurser som skapat värdet i objektet till fullbordad produkt. Att all resursförbrukning som har med tillverkning att göra kan kopplas till produkterna är inte självklart, då även fasta kostnader inkluderas.⁸⁵

3.8 KVALITATIVA EGENSKAPER

Det finns fyra centrala kvalitativa egenskaper; relevans, tillförlitlighet, jämförbarhet samt nytta och kostnad. Dessa ska beaktas vid redovisningens utformning för att tillgodose användarnas informationsbehov.⁸⁶

⁸¹ Smith, 2006

⁸² Johansson et al, 2006

⁸³ Smith, 2006

⁸⁴ Smith, 2006

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Ibid.

3.8.1 RELEVANS

Relevansbegreppet innefattar två aspekter: prognosrelevans och återföringsrelevans. Prognosrelevans innebär att historisk data ska fungera som ett underlag för investerare. Det är dock alltid svårt att veta sambandet mellan historisk data och framtida utdelningar. Återföringsrelevans innebär att man kontrollerar hur bra tidigare prognoser stämmer. Minimikraven för att redovisningen ska betraktas som relevant är att den är aktuell och begriplig. Huruvida redovisningen är relevant för användaren, beror även i stor utsträckning på vilka förkunskaper användaren av redovisningen har.⁸⁷

3.8.2 TILLFÖRLITLIGHET

Begreppen validitet och verifierbarhet används för att beskriva tillförlitligheten. Med validitet menas hur väl överensstämelsen mellan språk och verklighet är. För att redovisningen ska anses ha validitet måste vissa minikrav vara uppfyllda. Några av dessa är neutralitet, innebörd och form, fullständighet och väsentlighet.⁸⁸

Neutralitet innebär att både producenter av redovisningen och de normsättare/lagstiftare som tar fram redovisningsstandarder och lagar, inte på något sätt anpassar redovisningen utefter kosmetiska skäl för att ge en vilseledande bild av företagets finansiella ställning. Omotiverade avskrivningar, nedskrivningar och avsättningar för att till exempel påverka resultatet är inte att vara neutral inom redovisningen.

Syftet med kravet på innebörd och form är att ”substansen” i den ekonomiska/juridiska händelsen ska redovisas, vilket innebär att om den ekonomiska händelsen skiljer sig från den juridiska ska man redovisa den ekonomiska. Ett exempel på en sådan händelse kan vara leasing.⁸⁹

Med fullständighet menas att alla ekonomiska händelser med betydande roll ska finnas med i redovisningen, vilket kan tyckas vara uppenbart. Men begreppet fullständighet är svårt att definiera, när är redovisningen fullständig? Saknad information om förändrade marknadspriser på tillgångar eller bristfälliga uppgifter beträffande immateriella tillgångar kan vara exempel på en ofullständig redovisning. Väsentlighet kopplas ofta till fullständighet och innebär att informationen ska vara väsentlig för minst någon intressent eller användare.

Ett kriterium för att redovisningen ska anses vara tillförlitlig är att den kan verifieras. Graden av verifierbarhet beror på hur tillförlitligt värden kan fastställas. I många situationer är värderingen en bedömningsfråga, således är det svårare att uppnå verifierbarhet då uppskattningen bygger på ett visst mått av subjektivitet. Inköp av varor och resurser företaget köpt in mot faktura är lätta att verifiera medan avskrivningstider och nyttjandeperioder är subjektiva bedömningar. Verifierbarheten anses bli högre i fall där flera oberoende bedömare kommer fram till liknande bedömningar.⁹⁰

⁸⁷ Smith, 2006

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Ibid.

Ytterligare ett krav på tillförlitligheten är att ett visst mått av försiktighet används inom redovisningen. Försiktighet innebär i detta fall att man i redovisningen inte ska överskatta tillgångar/intäkter och inte underskatta skulder/kostnader. Kravet på försiktighet innebär dock att företagen inte avsiktligt får överskatta eller underskatta tillgångarna/intäkterna respektive skulderna/kostnaderna. Försiktighet är, enligt IASB, ett kriterium på tillförlitlighet. Vad gäller verifierbarhet kan detta kriterium ses som ett asymmetrikrav, med innebörden att kravet har blivit högre på att inte göra över- och underskattningar av tillgångar och intäkter.⁹¹

3.8.3 JÄMFÖRBARHET

Jämförbarhet har två aspekter, jämförelser mellan företag och jämförelser inom samma företag över tid. Om investerare på aktiemarknaden ska kunna göra jämförelser mellan företag krävs det att redovisningsmått går att jämföra. Innebörden är således att lika händelser och tillstånd ska redovisas på samma sätt i alla företag. Jämförbarhet över tiden har delvis samma innebörd som jämförbarhet mellan företag, nämligen att lika händelser och tillstånd ska redovisas på samma sätt över tiden. Självfallet ska företagen anpassa sig till nya standarder och lagar samt genomföra förbättringar i redovisningen, om möjligheten finns.⁹² Det väsentliga inom jämförbarhet över tid är dock att redovisningsprinciper inte ändras frekvent utan uppenbar grund.

3.8.4 NYTTA OCH KOSTNAD

Företag kan satsa pengar på förbättrad redovisning, men en kvalitativt förbättrad redovisning innebär inte alltid bättre beslut. Det krävs att nyttan är större än kostnaderna för förbättringarna, vilket är mycket svårt att mäta och måste ofta ske på intuitiva grunder.⁹³

3.9 PRINCIPAL-AGENT TEORI OCH INFORMATIONASYMMETRI

Principal-agent teori belyser den problematik som uppkommer inom företagande där ägande och företagsledning är separerad. Aktieägarna har delegerat ut ansvaret för ledningen av företaget och agenten ska handla i aktieägarnas bästa intresse. Emellertid grundar sig teorin på att de båda parterna, ägarna (principalen) och företagsledningen (agenten) har olika egenintressen. I företag där agenten har ett informationsövertag mot principalen, kan agenten missbruka sin ställning och utföra handlingar som inte ligger i linje med aktieägarnas bästa.⁹⁴

Informationsasymmetri uppstår i en beslutsituation där någon part har mer kunskap och information än den andra. Informationsövertaget kan utnyttjas i egenintresse till fördel för den part som besitter informationen.⁹⁵ ⁹⁶I en doktorsavhandling författad av Niklas Ström vid Uppsala universitet, uppges att informationsasymmetri mellan företag och intressent i redovisning leder till att allokeringen av resurser på kapitalmarknaden försämras samt att kostnaden för eget kapital för företagen ökar.⁹⁷

⁹¹ Smith, 2006

⁹² Johansson et al, 2006

⁹³ Smith, 2006

⁹⁴ Mishkin, Eakins. 2003

⁹⁵ Smith 2006

⁹⁶ Mishkin, Eakins. 2003

⁹⁷ Ström 2006

3.10 TIDIGARE FORSKNING

Vad gäller tillämpningen av IFRS i England avseende de 100 mest kapitaliserade bolagen noterade på LSE rapporterar FTSE100's om redovisningen av förvärvade immateriella tillgångar efter första året med IFRS.^{98 99} Tillämpningsproblematiken rörande goodwillpostens relativa storlek i förhållande till köpeskillingen och balansomslutningens storlek är poängterad i rapporten.¹⁰⁰

Tillämpningen av IFRS i redovisning av immateriella tillgångar i Sverige har berörts i ett fåtal forskningsartiklar publicerade i tidskriften Balans. En kort beskrivning av artiklar som bidragit till vår teoretiska referensram följer nedan.¹⁰¹

”Ökad konformitet i balansräkningarna”, Balans nr 3 2007, författad av sju värderingsspecialister, bland annat Per Ekengren och Björn Gauffin, tar upp olika värderingsmetoder för immateriella tillgångar. Sedan införande av IFRS har värdering till verkligt värde fått en viktigare funktion. I artikeln diskuteras modellen RedU7¹⁰², som beskriver ett förfarande för att på ett trovärdigt sätt kunna värdera det förvärvade bolagets tillgångar till verkligt värde. Enligt författarna kommer antalet företagsförvärv att öka i framtiden och på grund av detta kommer värderingsmodellerna i RedU7 att få en ökad betydelse. Vidare diskuteras vanliga fel vid bedömningen av immateriella tillgångar. Även bristen på avstämning mot den finansiella prognos som legat till grund för betalningssumman skildras. Avstämning krävs för att tydligare motivera exempelvis värderingen av goodwill.¹⁰³

”Revisorerna bör säga ifrån!” I gästkrönikan i Balans nr 2 2007, skriven av Peter Malmqvist, redovisningsexpert och analyschef på Nordnet, behandlas oklarheten i betydelsen av olika tillgångsposter genom införandet av IFRS. Malmqvist beskriver även hur variationen i fördelningen av de immateriella tillgångarna på goodwill och övrigt försvårar för analytiker att prognostisera resultat och föreslår en större delaktighet från revisorers sida för att minska osäkerheten.¹⁰⁴

“Rörelseförvärv enligt IFRS 3 - andra året”, Balans nr 11 2007, skriven av Björn Gauffin och Sven-Arne Nilsson, som tillsammans har forskat inom området gällande goodwill och identifiering av immateriella tillgångar. De har utfört två publicerade undersökningar för 2005 respektive 2006 gällande fördelningen av anskaffningsvärdet (köpeskillingen) på materiella och immateriella tillgångar vid förvärv, och problematiken runt identifiering av immateriella tillgångar. Resultatet har jämförts med resultat från USA 2003 där liknande regler tillämpas.¹⁰⁵ Skillnaden i tillämpning är liten.

⁹⁸ London Stock Exchange

⁹⁹ Kapitalisering innebär ett mått på ekonomisk storlek vilken avser det totala marknadsvärdet för ett noterat bolag, dvs. antal utestående aktier gånger aktuellt aktiepris (Damodaran, 2005)

¹⁰⁰ ”IFRS 3: The first year”, *The FTES 100's reporting of acquired intangible assets*

¹⁰¹ Tidskriften Balans utgavs av FAR SRS

¹⁰² För beskrivning av värderingsprinciper enligt RedU7 se bilaga 2

¹⁰³ Per Ekengren et al, Balans nr 3, 2007

¹⁰⁴ Malmqvist Balans nr 2, 2007

¹⁰⁵ Gauffin, Nilsson, Balans nr 11, 2007

4 EMPIRI

Följande kapitel presenterar resultaten från gjorda undersökningar. Resultaten från granskningen av årsredovisningar framförs i form av statistik över andelar av företagens balansräkning, som utgörs av immateriella tillgångar. Vi har gjort undersökningar både på totalt urval och branschindelad. Resultaten i andra halvan av kapitlet baseras på våra intervjuvar, vilka är indelade och sorterade under rubriker avseende tolkning, jämförbarhet, förändring, tendenser och effekter tillämpningen av IFRS har inom svensk redovisning.

4.1 GRANSKNING ÅRSREDOVISNINGAR: UNDERSÖKNINGSRESULTAT

Resultat från granskning av årsredovisningar sammanfattas under benämning på poster, immateriella tillgångars storlek, goodwillpostens storlek, skillnader mellan branscher och sammanfattning av Assa Abloy och Atlas Copcos årsredovisningar.

4.1.1 BENÄMNING PÅ TILLGÅNGSPOSTER

Vi har funnit cirka 60 olika begrepp på immateriella tillgångar. Dock ska nämnas att ett flertal begrepp som vi har funnit är snarlika varandra.¹⁰⁶ De mest förekommande identifierade immateriella tillgångarna redovisade i koncernernas balansräkningar är Balanserade utgifter för utveckling, Kundavtal och Kundrelationer, Varumärken samt Patent. Andra immateriella tillgångar som inte är lika frekvent förekommande är till exempel Programvara, IT-System, Hyresrätter, Mjukvara, och Koncessioner.¹⁰⁷ Några annorlunda benämningar vi funnit är bland annat Addtechs identifiering av en tillgångspost betecknad Leverantörsrelationer, och Biliias identifiering av posten Konkurrensbegränsning. Upplysningar runt benämningarnas innebörd har endast förekommit i ett fåtal årsredovisningar.

4.1.2 IMMATERIELLA TILLGÅNGARS STORLEK

Vi har undersökt hur stor andel av snittföretagets balansräkning som utgörs av immateriella tillgångar.

Tabell 1: Andel immateriella tillgångar av balansomslutningen.

Antal företag: 109

Mean	26,25 %
Standard Error	1,94 %
Median	23,37 %
Standard Deviation	20,24 %

¹⁰⁶ Se bilaga Nr 5

¹⁰⁷ Se Bilaga 5 för fullständig lista på alla nämnda poster av identifierade immateriella tillgångar ur undersökningsmaterialet

Sample Variance	4,09 %
Minimum ¹⁰⁸	0,00 %
Maximum	84,88 %
Count	109

Tabell 2: Andel immateriella tillgångar av balansomslutningen¹⁰⁹
Antal företag: 103

Mean	26,20 %
Standard Error	1,83 %
Median	23,87 %
Standard Deviation	18,61 %
Minimum	0,38 %
Maximum	76,20 %
Count	103

Medel och medianvärde ligger nära i de två utförda testerna trots att spridningen är stor i populationen. I det företag som redovisat minst immateriella tillgångar utgör posten 0% respektive 0,38 % och i det företag som redovisat mest 84,88 % respektive 76,20 % av balansomslutningen. Även då fyra extremvärden och de två företagen med enbart materiella förvärv är exkluderade (Tabell 2) är spridningen i materialet stor.¹¹⁰ För de immateriella tillgångarna i förhållande till de totala tillgångarna är inte medelvärdet obestridligt representativt för ett genomsnittligt företag då variansen är cirka 4 %.

Tabellen nedan visar hur andelen av branschens snittföretags balansräkning, som utgörs av immateriella tillgångar.¹¹¹ Statistiken i tabell nedan synliggör fördelning baserat på branschtillhörighet. Branschkategoriseringen har utförts enligt GICS.¹¹²

113

Andel av balansomslutningen som utgörs av immateriella tillgångar

FINANS:	Antal företag: 12
Mean	13, 64%
Median	3, 52 %
HÄLSOVÅRD:	Antal företag: 10
Mean	38, 15%

¹⁰⁸ Minimum i urvalet för de företag som redovisat immateriella tillgångar ligger på 0,004 %. 2 av 109 undersökta företag har enbart gjort förvärv av materiella tillgångar.

¹⁰⁹ De 2 företagen utan immateriella tillgångar och de 2 högsta och de 2 lägsta värdena är exkluderade.

¹¹⁰ Faberge och Wallenstam har enbart gjort materiella förvärv och har i övrigt inga immateriella tillgångar

¹¹¹ För fullständig tabell inkluderat standardavvikelse, max och min värde se bilaga 7

¹¹² Se bilaga 1

¹¹³ För branscherna Dagligvaror, Energi, Telekomoperatörer och Material har vi funnit antalet företag vara för litet för att undersökas med andra metoder än totalundersökning av tillgångarnas belopp. Inom branschen Kraftförsörjning ingick inga företag i vårt undersökningsmaterial.

Median	35,68 %
INDUSTRI	<i>Antal företag: 36</i>
Mean	21,05%
Median	20,46 %
INFORMATIONSTEKNIK:	<i>Antal företag: 27</i>
Mean	33,97 %
Median	31,97 %
SÄLLANKÖPSVAROR OCH TJÄNSTER:	<i>Antal företag: 13</i>
Mean	33,39 %
Median	37,95 %

114

Medianvärdet för andel immateriella tillgångar av balansomslutningen ligger mellan som lägst 3,52 % för Finanssektorn, och som högst 38,15 % för Hälsovård. Medel och medianvärde skiljer sig mest åt i branschen Finans med en differens på 10,12 %. Tabellen visar att det är inom branscherna Hälsovård, Informationsteknik samt Sällanköpsvaror och Tjänster de immateriella tillgångarna utgör störst andel av företagets totala balansomslutning. I dessa branscher är mellan 30 % till 40 % av de totala tillgångarna immateriella.

Med hänsyn till spridningen i materialet använder vi oss av medianvärdet, i syfte att undvika effekten av extremvärden. Medianvärdet motsvarar ungefär en fjärdedel av de redovisade tillgångarna i balansomslutningen.

4.1.3 GOODWILLPOSTENS STORLEK

Kvoten för goodwillens andel i företags totala balansomslutning och i totala immateriella tillgångar visas i tabell nedan.

<i>TOTALT: Goodwillens andel av immateriella tillgångar</i>		<i>TOTALT: Goodwillens andel av totala tillgångar</i>	
Mean	73 %	Mean	20 %
Standard Error	3 %	Standard Error	2 %
Median	84 %	Median	17 %
Standard Deviation	28 %	Standard Deviation	16 %
Minimum	0 %	Minimum	0 %
Maximum	100 %	Maximum	67 %
Count	109	Count	109

Medianvärdet för goodwillposten motsvarar närmare en femtedel, 17 % av medianföretagets balansräkning.

Vi har undersökt vilken kvot av snittföretagets balansräkning samt immateriella tillgångar som utgörs av goodwill, baserat på branschtillhörighet. Nedan visas en sammanställning av goodwillpostens storlek i förhållande till immateriella tillgångar.

¹¹⁴ För totala redovisade summan av hela urvalets sammanlagda tillgångar, totalt och uppdelat på bransch se bilaga 8

INFORMATIONSTEKNIK:	<i>Goodwillens andel av immateriella tillgångar</i>
Mean	69,47%
Median	83,94 %
FINANS:	<i>Goodwillens andel av immateriella tillgångar</i>
Mean	55,64 %
Median	74,47%
HÄLSOVÅRD:	<i>Goodwillens andel av immateriella tillgångar</i>
Mean	59,41%
Median	75,01%
SÄLLANKÖPSVAROR OCH TJÄNSTER:	<i>Goodwillens andel av immateriella tillgångar</i>
Mean	82,44%
Median	87,87%
INDUSTRI:	<i>Goodwillens andel av immateriella tillgångar</i>
Mean	79,72%
Median	86,92%

Andelen goodwill skiljer sig till viss grad åt beroende på vilken bransch företagen tillhör. Medianvärdet för andel immateriella tillgångar av balansomslutningen ligger mellan som lägst 74,47 % för Finanssektorn som högst 87,87 % för Sällanköpsvaror.

4.1.4 TEST: SKILLNADER MELLAN BRANSCHER

Två t-test med avseende på branschindelning redovisas nedan. Test 1 visar skillnader i andel redovisade immateriella tillgångar av balansomslutningen jämfört med totala urvalets medelvärde. Test 2 visar avvikelsen att redovisa en större andel av de immateriella tillgångarna som goodwill jämfört med totala urvalets medelvärde.¹¹⁵

Testresultat 1:¹¹⁶

	<i>T -observerat</i>	<i>DF: N2 +N1-2</i>	<i>T kritiskt värde</i>	
Informationsteknik	1,797413072	134	1,645	H0 kan förkastas
Finans	-2,20458452	119	1,658	H0 kan förkastas
Hälsovård	1,743265563	117	1,658	H0 kan förkastas
Sällanköps	0,941362544	120	1,658	H0 kan ej förkastas
Industri	-1,701136035	143	1,645	H0 kan förkastas
Finans*	-1,538175136	117	1,658	H0 kan ej förkastas

Testresultat 2:¹¹⁷

¹¹⁵Se bilaga 9 för fullständigt test

¹¹⁶ Testfunktionen är uträknad på basis av formler (Lee et al, 2000) utförda i Excel

¹¹⁷ Ibid.

	<i>T -observerat</i>	<i>DF: N2 +N1-2</i>	<i>T: Kritiskt värde</i>	
Informationsteknik	-0, 53798465	134	1,645	H0 kan ej förkastas
Finans	-1, 350 535 317	119	1,658	H0 kan ej förkastas
Hälsovård	-1, 277 664 313	117	1,658	H0 kan ej förkastas
Sällanköps	1, 830 295 817	120	1,658	H0 kan förkastas
Industri	1, 620 930 683	143	1,645	H0 kan ej förkastas
Finans*¹¹⁸	-0, 488 735 964	117	1,658	H0 kan ej förkastas

Testresultat 1: En signifikant skillnad bekräftas i branscherna. Informationsteknik, Finans, Hälsovård och Industri där andelen redovisade immateriella tillgångarna är större eller mindre än medelvärdet för hela populationen. Sällanköpsvaror och Tjänster samt Finas* exkluderat de två företag som endast gjort materiella förvärv är de enda branscher som ej avviker från medelvärdet.

Testresultat 2: En signifikant skillnad bekräftas i sektorn Sällanköpsvaror och Tjänster där andelen goodwill i de immateriella tillgångarna är större än medelvärdet för hela populationen. I övrigt påvisas inte några statistiskt säkerställda tendenser att redovisa större andel av de immateriella tillgångarna som goodwill beroende av branschtillhörighet.

4.1.5 ASSA ABLOY, ATLAS COPCO: SAMMANFATTNING ÅRSREDOVISNING

Atlas Copco		Assa Abloy	
Immateriella tillgångar		Immateriella tillgångar	
Goodwill	2571	Goodwill	16683
Produktutveckling	686	Immateriella Rättigheter	1142
Övriga teknik- och kontraktbaserade	504		
Marknads och kundrelaterade	538		
Total summa immateriella tillgångar:	4299	Total summa immateriella tillgångar:	17825
Totala tillgångar		Totala tillgångar	
Total summa tillgångar:	55255	Total summa tillgångar:	35557

Atlas Copcos immateriella tillgångar utgör 7,8 % och Assa Abloys 50,1 % av totala tillgångar. Atlas Copcos har identifierat 67,8 % och Assa Abloys 6,8 % av immateriella tillgångar. Goodwillposten utgör 4,7 % för Atlas Copco respektive 46,9 % för Assa Abloys av totala tillgångar.

¹¹⁸ Innebär en test av finanssektorn utan de två företag som endast gjort materiella förvärv

4.2 INTERVJUER: UNDERSÖKNINGSRESULTAT

Intervjusvar från samtliga respondenter rörande tillämpning av IFRS regelverk sammanfattas under rubrikerna förändring, tendenser, tolkning, jämförbarhet och påverkan på resultat- och balansräkning.

4.2.1 INTERVJUER: PRESENTATION AV RESPONDENTER

Björn Gauffin är utbildad civilekonom och Director Valuation på Grant Thornton. Grant Thornton är det ledande revisions- och konsultföretaget med fokus på ägarledda företag i Sverige. Grant Thornton tillhandahåller tjänster inom redovisning, corporate finance och skatterådgivning.¹¹⁹

Sven-Arne Nilsson är utbildad civilekonom och ekonomie doktor vid Lunds Universitet. Sven-Arne är redovisningsexpert och arbetar på Deloitte med konsultationer i redovisningsfrågor och även verksam som universitetslektor vid Lunds Universitet. Deloitte är ett världens största företag inom revision- och konsultation. Deloitte tillhandahåller tjänster inom revision, redovisning, skatt, riskhantering, finansiell rådgivning, business consulting och outsourcing av ekonomfunktioner.¹²⁰

Peter Malmqvist är utbildad civilekonom och är idag chefsanalytiker på Nordnet. Nordnet är en av Nordens största internetmäklare för aktie-, fond- och pensionssparande. Peter Malmqvist har tidigare bland annat varit chef för Aragon Kapitalförvaltning, varit revisor vid Sillén & Jacobsson revisionsbyrå samt undervisat inom redovisning vid Handelshögskolan i Stockholm.¹²¹

Pär Falkman är utbildad civilekonom och ekonomie doktor vid Göteborgs Universitet. Pär är redovisningsexpert på Ernst & Young. Ernst & Young är en av världens ledande aktörer inom revision, redovisning och rådgivning.¹²²

4.2.2 INTERVJUER: FÖRÄNDRINGAR GENOM INFÖRANDET AV IFRS

Peter Malmqvist nämner att en av de största förändringar som rör immateriella tillgångar är de nya reglerna för årliga nedskrivningstest av goodwill. Enligt Malmqvist är inte nedskrivningstester i den form de existerar och tillämpas idag alltid väsentlig rörande information om tillgångens bestående värde. Använda modeller blir genom de antaganden som görs internt baserade på subjektiva bedömningar, och därmed förhållandevis intetsägande vad gäller reellt värde på tillgången. Björn Gauffin uttrycker att en betydande skillnad sedan införandet av tvingande koncernredovisning enligt IFRS är att mer övervärde identifieras vid förvärv. Förr var merparten av övervärdet oftast relaterat till förvärv av fastigheter som vid förvärv värderades till marknadsvärde. Både Gauffin och Nilsson nämner att en annan stor skillnad är att uppdelningen och identifieringen av immateriella tillgångar har ökat, vilket är ett av ändamålen med det nya regelverket. Fördelen med de nya föreskrifterna skulle vara att på ett tydligt sätt identifiera och särskilja de immateriella tillgångarna från goodwill, men Gauffin nämner att inga företag tillämpar reglerna och rekommendationerna fullt ut. Sedan

¹¹⁹ www.grantthornton.se

¹²⁰ www.deloitte.com

¹²¹ www.nordnet.se, www.irev.se

¹²² www.ey.com

införandet har ny information tillkommit i företagens årsredovisning men åsikten är att den nya informationen i vissa fall är svårtolkad.

Det nya regelverket innehåller ett stort spann i regeltolkningen vilket ger upphov till subjektiva bedömningar. Gauffin berättar att det vid införande av IFRS existerade planer på att bygga upp en stor databas där all samlad information om företagens immateriella tillgångar skulle finnas tillgänglig. Ansatsen visade sig emellertid inte vara genomförbar då företagen hade alltför skilda benämningar på de immateriella tillgångarna. En annan potentiell nackdel enligt Nilsson är att regelverket blivit alltför invecklat. Nilsson syftar då på att IFRS inte är utvecklat för hur mindre företag ska hantera redovisningen vid förvärv utifrån det nya mer invecklade regelverket. Nilsson anser att ett stort problem idag är att många företag inte gör någon identifiering alls, vilket resulterar i en orimligt stor goodwillpost. På sikt anser respondenten att ett ytterligare problem består i att en viss andel av företagen delar upp och identifierar immateriella tillgångar i ett fåtal poster, vilket ger intrycket av en identifiering av övervärde. I praktiken avsätts då endast bedömda "rimliga" belopp på respektive post, vilket inte ger användaren någon relevant information, ens avseende det enskilda förvärvet. Pär Falkman berättar att flertalet företag inte lägger ner tid på identifiering av immateriella tillgångar då det inte ger någon direkt avkastning. I tillägg bygger årsredovisningarna i Sverige vanligtvis på en standardiserad mall. Företag generellt hämtar och kopierar innehåll och utseende på årsredovisningarna från andra företag. Därav utbredd bristfällighet avseende vissa upplysningar enligt Falkman.

I övrigt nämns att i tillämpningen av marknadsvärdering rörande fastighets- och skogsbolag är skillnaden betydande jämfört med tidigare. Marknadsvärdering har i övrigt fått lite för stor plats i debatten, enligt Malmqvist. Principen om marknadsvärde anses inte ha så stor faktisk betydelse för värdering av tillgångar utanför branscherna knutna till skog- och fastighetsbolag. En förändring relaterad till marknadsvärde sedan införandet av IFRS s nämnt av Pär Falkman är att det blivit mindre skillnad på företagens redovisade värde och börsvärdet, vilket betyder att det redovisade värdet närmar sig marknadsvärdet. Han berättar att syftet med regelverket är att redovisade värden och börsvärden ska närma sig varandra men att det fortfarande är långt kvar.

4.2.3 INTERVJUER: TENDENSER I REDOVISNING MED IFRS

Huruvida tendensen går mot att de immateriella tillgångarna är mer omfattande och viktigare i företagande idag jämfört med tidigare nämner Sven-Arne Nilsson att det i nuläget är en obesvarad fråga. Nilsson skriver att "*det är nog så att det immateriella uppmärksammas mer*"¹²³ och han skriver att det är bra att regelverket uppmärksammas, och att det vore en fördel med utförligare regler rörande redovisningen av de immateriella tillgångarna. Peter Malmqvist nämner att det i nuläget inte existerar någon diskussion om att förändra redovisningen. Malmqvist menar att ett tillvägagångssätt för att minska otydligheten är att revisorers kontroll kan bli bättre, och att uppdelningen av de immateriella tillgångarna bör bli mer standardiserad. En stor goodwillpost bör inte accepteras generellt. En viss del bör hänföras till övriga immateriella tillgångar i syfte att kunna prognostisera en bestämd framtida resultatbelastning vilken procentmässigt inte bör skilja sig åt mellan företag, relaterad till storleken på övervärdet vid förvärvet. I dagsläget kan analytiker göra antagandet att

¹²³ Citat ur e-post från Sven Arne Nilsson 2008-05-09

goodwillposten är övervärderad i de flesta företag av den enkla anledningen att en bibehållen stor tillgångspost ger en mer positiv bild av företagets finansiella ställning som helhet i årsredovisningen.

Malmqvist nämner också att det i realiteten är svårt att se hur mycket av de existerande goodwillposterna som är övervärderade innan en eventuell konjunkturnedgång. Det troliga scenariot är dock att en mycket stor del av de immateriella tillgångar som hänförs till goodwill idag kommer att skrivas ned med stora belopp vid en nedåtgående konjunktur. Även Gauffin och Falkman nämner att vid en eventuell lågkonjunktur kommer sannolikt stora förändringar att ske. Grunden till den förväntade stora förändringen är enligt respondenterna den oerhört höga förvärvstakten bland svenska företag de senaste åren. Vid en konjunktursvacka kommer förmodligen en stor andel av de immateriella tillgångarna försvinna. Detta då främst goodwillposten kommer att behöva skrivas ner då även Gauffin anser att den i många fall är övervärderad i dagsläget. Ett ytterligare tillfälle där nedskrivningar tillämpas i större grad är vid VD-byte vilket inte heller kan antagas ha en reell koppling till värdet på företagets tillgångar utan snarare visar incitament till resultatstyrning av företaget i fråga.

Björn Gauffin menar att redovisningen inte blivit så mycket bättre sedan införandet av de nya reglerna för immateriella tillgångar. Han säger att få användare/analytiker bryr sig om posten immateriella tillgångar vilket får effekten att då producenterna inte heller fullt ut tillämpar regelverket som det var tänkt. Tillämpningen av standarden är dock ett problem i alla länder enligt tidigare utförda undersökningar berättar Gauffin. I England och andra länder med IFRS existerar liknande åsikter, diskussioner och problemområden. Redovisningen har inte blivit standardiserad i den utsträckning som var syftet med de nya reglerna. En fördel enligt Gauffin är att redovisningen blivit mer detaljerad och tydlig. Med en större uppdelning av de immateriella tillgångarna på goodwill och övriga identifierade poster skapas en bättre bild av företagets tillgångar. Osäkerheten i innebörden av redovisningen i sin nuvarande form beror antagligen till största del på bristande erfarenhet av regleringen samt utförandet och tolkningen av den för producenter, revisorer och analytiker enligt Malmqvist.

4.2.4 INTERVJUER: TOLKNING, RELEVANS OCH TILLFÖRLITLIGHET

Enligt Peter Malmqvist är variationen i tolkningsmöjligheter omfattande i dagsläget. I syfte att öka jämförbarhet och minska osäkerhet rörande värdet på tillgångar och korrekta framtida resultatbelastningar anser respondenten att IFRS standard bör specificeras vad gäller tillämpning. Framförallt bör det finnas liknande krav att hänföra en viss andel av sitt övervärde vid förvärv till övriga immateriella tillgångar snarare än till goodwill. Förfaringssättet är viktigt för analytiker då uppdelningen har avsevärd effekt på resultat- och balansräkning. Genom rådande tillämpning försvåras reella bedömningar rörande företagets framtida avkastning.

Vid intervjun nämnde Malmqvist även att den specifika uppdelningen av poster inte har någon verklig betydelse för analytiker. Det väsentliga är hur storleksförhållandet mellan goodwill och övriga immateriella tillgångar ser ut. Fördelning mellan övervärde hänfört till goodwill eller till övriga immateriella tillgångar är väsentlig när prognoser ska ställas för företagets framtida utveckling, då övriga immateriella tillgångar ofta skrivs av i motsats till goodwillposten. Med för få upplysningar är det inte möjligt att se den framtida resultatbelastningen och därmed komplicerat att prognostisera framtiden menar Malmqvist. Även Pär Falkman poängterar att svenska företag överlag är dåliga på att använda noterna till

att ge upplysningar om immateriella tillgångar. Det finns stora brister vad gäller hur tillgångar är förvärvade samt information om kvarvarande avskrivningstider. Just att redovisa kvarvarande avskrivningstider är väldigt sällsynt i Sverige enligt Falkman. Han nämner att bland annat företag noterade på Frankfurtbörsen har mycket utförligare beskrivningar i sina årsredovisningar vilket innebär mer omfattande information för användaren.

Även Björn Gauffin berättar om hur det skilda framställningssättet av identifierade poster komplicerar möjligheten för objektiva jämförelser mellan bolag. Informationen i företagens årsredovisningar gällande immateriella tillgångar är begränsad, vilket kan leda till en svårtolkad redovisning. Gällande de immateriella tillgångarna är språkbruket ett reellt problem. Också enligt Malmqvist är den fördelning som tillämpas i Sverige idag svårbegriplig, och fyller ingen reell funktion. Dessutom förekommer inget standardiserat tillvägagångssätt i klassificering av poster. Bägge respondenter nämner att ord och begrepp avseende de immateriella tillgångarna saknar förklaring. Svårigheten ligger i att tolka vad som faktiskt avses med till exempel kundavtal och kundrelationer, vilket kan innebära allt från faktiska avtal till en subjektiv uppskattning av förmodat "kundvärde". Även Sven-Arne Nilsson anser att kritik till vad som döljer sig bakom namnen på poster och vad förvärvet egentligen innebär kan vara befogad. Vad gäller immateriella tillgångar kan redovisningen bli mycket otydlig. Nilsson menar dock att det skilda språkbruket bidrar till en långtgående anpassning till det enskilda förvärvet. Mångfalden av företag idag bidrar till problematiken runt tillämpning av normgivningen. Språkbruket är med hänsyn taget till verksamheters olika natur öppet för anpassning och då följaktligen för subjektiva bedömningar och benämningar.

4.2.5 INTERVJUER: JÄMFÖRBARHET

På frågan om jämförbarhet mellan företag svarade Peter Malmqvist att jämförbarheten mellan företag minskat markant sedan införandet av IFRS. Med tidigare regler hänfördes det mesta av övervärdet vid förvärv till goodwill och skrevs av enligt en anpassad procentsats vilket underlättade jämförelser. Även om vissa antaganden inte kunde anses vara hundra procentigt korrekta existerade likartade missuppfattningar bland alla företag vilket underlättade jämförelsegrunderna. Den nuvarande identifieringen av immateriella tillgångar komplicerar jämförelsen då inget antagande kan göras att lika benämningar av poster i materialet nödvändigtvis avser liknande tillgångar. En av de största utmaningarna för analytiker är dock de bibehållna stora goodwillposterna och avsaknad av nyttjandeperioder för övriga immateriella tillgångar. Sven-Arne Nilsson nämnde gällande jämförbarheten att denna vid en första anblick naturligtvis försämrats, men anser att gällande immateriella tillgångar handlar det inte så mycket om en jämförbarhetsfråga. Respondenten återkommer till svaret om den långsiktiga anpassningen till det enskilda förvärvet. Nilsson menar att det viktiga är att idén med att identifiera så stor andel av immateriella tillgångar möjliggör en minskad goodwillpost, vilket minskar inflytandet av de subjektiva antaganden som ligger till grund när värdet ska provas för nedskrivning.

Peter Malmqvist har själv genomfört undersökningar inom området och konstaterat att generellt en tredjedel till en fjärdedel av övervärde vid förvärv brukar kunna hänföras till övriga immateriella tillgångar. Vid prognostisering av ett företag med bristfälliga upplysningar måste dock antagandet göras att allt är goodwill, vilket innebär att det inte är möjligt att förutspå framtida resultatbelastningar. Det är inte heller möjligt att göra en relevant jämförelse av den framtida avkastningen mellan två företag på grundval av hur de immateriella tillgångarna är fördelade. Vad gäller den potentiella problematiken i jämförbarhet genom svensk tillämpning av IFRS är Pär Falkman mindre kritisk och anser inte

att jämförbarhetsproblemet är så omfattande för användare och analytiker. Respondenten motiverar detta med att flertalet immateriella tillgångar som har en mängd olika benämningar generellt sett är låga till belopp. Falkman nämner att många företag vill vara speciella och genom språkbruk visa att de har förvärvat något unikt. Följaktligen uppstår ett flertal skilda benämningar på immateriella tillgångar även då liknande tillgångar avses. De största posterna brukar vara varumärken och goodwill och de finns i nästan i alla företag med liknande namn. En nackdel Falkman nämner är att jämförbarheten inte regleras för företag som skiljer sig i storlek inom IFRS. Avsaknaden av en sådan uppdelning kan bli ett problem, då stora och små företag är olika och behöver olika regler.

En annan aspekt på jämförbarhet är vad som hänt internationellt. Där menar Malmqvist att en oerhörd fördel med nuvarande regelverk är att det innefattar redovisningen i hela Europa, vilket ökar jämförbarheten inom EU sammanliknat med tidigare regelverk. Gemensam redovisningsstandard öppnar för att jämföra svenska företag med utländska konkurrenter på ett helt annat sätt än tidigare.

4.2.6 INTERVJUER: TILLFÖRLITLIGHET OCH PÅVERKAN PÅ RESULTAT- OCH BALANSRÄKNING

Sedan IFRS blev tvingande i koncernredovisning 2005 anser Peter Malmqvist att cirka en tredjedel av de existerande börsbolagen drog stor nytta av detta, då deras goodwillposter var väldigt stora. Genom den nya regleringen kunde ansemliga goodwillavskrivningar undvikas, i förlängningen undviks då resultatbelastningar, och helhetsbilden av företaget förbättras. För analytiker är det problematiskt att förutspå framtida resultatbelastningar när ingen specificerad information rörande de immateriella tillgångarna existerar. Vanligtvis rensas resultatet för alla företag rörande avskrivningar i syfte att skapa ett jämförelseunderlag där de subjektiva bedömningarna från företags sida får minimal inverkan på prognosen. Genom att exkludera samtliga effekter av indelningen i goodwill och övriga immateriella tillgångar elimineras en stor del av den potentiellt skeva bilden på företags tillgångar och resultat, vilket är nödvändigt vid en jämförelse av företag som tillämpat nuvarande regelverk olika.

Björn Gauffin nämner i likhet med Malmqvist att han finner det oerhört märkligt att det på få ställen upplyses om beskrivningar av innebörden av de immateriella tillgångarna, samt avskrivningstider och nyttjandeperioder och att reglerna inte är tvingande för dessa typer av upplysningar. Respondenterna nämner att avsaknaden av upplysningar är besynnerlig då avskrivningar påverkar resultatet i flera år framöver. Gauffin berättar att han finner det märkligt att fler analytiker inte bryr sig om detta. Nilsson skriver att en stor intressant fråga på sikt är hur det blir med resultatbelastningen över tiden. Numera redovisas identifierade immateriella tillgångar särskilt från goodwill. Tidigare redovisades enbart goodwill och på denna post gjordes avskrivningar över ett visst antal år. Nilsson nämner att det är intressant hur förändringen kommer att påverka analytikens sätt att analysera och värdera företagen.

En missvisande positiv effekt på börsen för de företag som undviker nedskrivning av goodwillposten är lägre P/E-tal, vilket får aktien att framstå som billigare för en potentiell investerare. Ett företag som nämndes i sammanhanget av Malmqvist var Securitas som genom den nya regleringen framstår som en betydligt bättre investering relativt sina konkurrenter än förut, baserat till stor del på en ansemlig goodwillpost vid tidpunkten för införandet av IFRS.

5 ANALYS

I följande kapitel analyseras resultaten ur empiridelen. Analysen kopplas till vår teoretiska referensram. Redovisningsprinciper och kvalitativa mått analyseras med applicering på vårt undersökta material och den teoretiska innebörden analyseras mot vad vi funnit gälla i praktiken i undersökt material. Vi illustrerar även redovisningsvalens betydelse för tolkning, värdering och jämförbarhet av immateriella tillgångar i balansräkning och noter. Redovisningsvalen exemplifieras via undersökning och intervjuresultat samt en jämförelseanalys för två av de granskade företagen i urvalet, Assa Abloy och Atlas Copco.

5.1 REDOVISNINGSPRINCIPER

Gällande redovisning av immateriella tillgångar företag återgår vi till realisations-, matchnings- och försiktighetsprincipen från den teoretiska referensramen.¹²⁴

Då inget företag i vår undersökning tillämpat konkursredovisning är principen för antagande om fortlevnad inte aktuell för närmare analys. Utifrån undersökningsmaterialet gällande tillämpningen av IFRS standard analyseras vilka principer som kan förmodas vara centrala, och vilka som är sekundära i företagen. Nedan följer en jämförande analys av teori och tillämpning av redovisningsprinciper i de undersökta företagen.

5.1.1 REALISATIONSPRINCIPEN

Realisationsprincipen är aktuell vid värdering till anskaffningsvärde då ingen ökning av nettotillgångarna enligt principen ska redovisas före den kritiska händelsen; vanligtvis försäljningen. Immateriella tillgångar är i regel värderade till det anskaffningsvärde som identifierades vid förvärvet, och en ökning av nettotillgångarna redovisas först vid ett förvärv av dessa. Ett undantag är de internt upparbetade immateriella tillgångarna¹²⁵ i företag som inte förvärvats, vilka kan vara utveckling av exempelvis programvara. Dessa värderas dock till anskaffningsvärde då de aktiveras till en viss procent av utvecklingskostnaden.¹²⁶ I granskade företag är tillämpningen av direkt aktivering av utvecklingskostnader en av de mest förekommande posterna.¹²⁷ Tillämpningen är i enlighet med realisationsprincipen då tillgången är värderad till anskaffningsvärde¹²⁸.

En intressant aspekt avseende realisationsprincipen är den nuvarande tillämpningen i redovisningen av goodwillposten som värderas till anskaffningsvärde¹²⁹ vid förvärvet. Då nedskrivningstestet är en subjektiv bedömning kan det emellertid diskuteras om en bibehållen goodwillpost i själva verket är värderad till ursprungligt anskaffningsvärde och i enlighet med realisationsprincipen. Argumentet emot är att det skulle kunna anses vara en ökning av

¹²⁴ För definition och kortfattad beskrivning av redovisningsprinciper se avsnitt 3.7

¹²⁵ Detta gäller endast de internt upparbetade immateriella tillgångar som får tas upp i redovisningen enligt de kriterier som anges i IAS 38. Om kriterierna för att tas upp i balansräkningen inte är uppfyllda kommer avkastningen av oredovisade immateriella tillgångar endast synas i framtida resultaträkningar. (Marton, Gästkrönika i Balans nr 5, 2008)

¹²⁶ Guide till IFRS 3 beskriver hur utvecklingskostnader ska aktiveras, hämtad på www.deloitte.com, 2008-04-10

¹²⁷ Se bilaga 5

¹²⁸ Enligt de kriterier som finns angivna för utvecklingskostnader i Guide till IFRS 3.

¹²⁹ I detta fall det kvarvarande oidentifierade övervärdet vid ett förvärv.

nettotillgångarna innan den kritiska händelsen, om värdet på tillgången anges ha en obegränsad nyttjandeperiod och detta inte är fallet.¹³⁰

5.1.2 FÖRSIKTIGHETSPRINCIPEN

Vad som frångår försiktighetsprincipen i redovisningen för immateriella tillgångar genom införandet av IFRS är att goodwill inte längre skrivs av kontinuerligt.¹³¹ Då immateriella tillgångar med en obegränsad nyttjandeperiod, endast är föremål för nedskrivningar som grundas på subjektiva bedömningar, kan detta få stora effekter på storleken av företagens redovisade värden.

Försiktighetsprincipen, kort sammanfattat, innebär att skulder inte ska underskattas och att tillgångar inte ska överskattas. Den tydligaste kopplingen till försiktighetsprincipen i urvalet, är goodwillposterna. Under granskningen har vi funnit att goodwill utgör runt 17 % av medianföretagets balansomslutning, vilket innebär att det rör sig om ansenliga belopp.¹³² Utifrån resonemang runt goodwillposten med respondenter, är uppfattningen att posten i dagsläget är övervärderad i många företag.

Flertalet respondenter nämner att många analytiker antar att goodwillposten generellt är övervärderad av den enkla anledningen att en stor tillgångspost ger en mer positiv bild av företaget som helhet.¹³³ Då goodwill inte längre får skrivas av, i kombination med att många företag har undvikit att göra nedskrivningar, så är värdet på goodwillposten hög i åtskilliga företag. Ur detta perspektiv så har redovisningen av goodwill inte varit förenligt med försiktighetsprincipen. Beaktat goodwillens totala och relativa storlek i vår urvalsgrupp hade sannolikt en stor andel av¹³⁴ företagens resultat- och balansräkningar i urvalet¹³⁵, varit lägre vid tidigare regelverk rörande redovisning av goodwill. I förlängningen kan det diskuteras om summan av de redovisade tillgångarna¹³⁶ för vårt urval är större än det reella värdet på dem.

5.1.3 MATCHNINGSPRINCIPEN

Intäkter ska matchas mot de kostnader som de är hänförliga till, endera över aktuell tidsperiod eller att resursförbrukningen matchas mot produkt.¹³⁷ Enligt reglerna i IAS 38 är det förbjudet att redovisa kostnader för forskning som en immateriell tillgång. Emellertid får en immateriell tillgång som uppstår vid utvecklingsfasen aktiveras enligt IAS 38.¹³⁸ Ett flertal av företagen i vår undersökning har aktiverat utgifter för utveckling av IT -system. När utvecklingskostnaden redovisas som tillgång och skrivs av utifrån uppskattad nyttjandeperiod matchas kostnader mot de intäkter tillgången förmodas ge upphov till.

¹³⁰ För respondenters åsikter i ämnet goodwills bestående värde vad gäller potentiell konjunkturnedgång se avsnitt 4.2

¹³¹ Regler rörande nedskrivningstest för goodwill återfinns i IAS 36

¹³² Se bilaga 7

¹³³ Peter Malmqvist 16/5, Pär Falkman 19/5, Björn Gauffin 16/5, 2008

¹³⁴ Antagandet kan naturligtvis diskuteras, speciellt utifrån de företag där de immateriella tillgångarnas, eller goodwillens storlek endast utgör några procent av den totala balansomslutningen.

¹³⁵ Exkluderat två företag som endast förvärvat materiella tillgångar.

¹³⁶ För information om total summa redovisade tillgångar se bilaga 8, och för kort sammanställning av tillgångar i enskilda företags undersökta balansräkning 2006 se bilaga 4

¹³⁷ Smith, 2006

¹³⁸ IAS 38 p.54-64

En intressant aspekt vad gäller matchning är att många internt upparbetade immateriella tillgångar i företag som inte förvärvats inte får aktiveras, och kan följaktligen inte matchas till resursförbrukningen. Emellertid genereras extra intäkter av de dolda tillgångarna i företaget, med hänsyn taget till tidsaspekten, vid exempelvis patent, FoU och upparbetning av ett varumärke, är det följaktligen sällsynt att kunna matcha kostnader till intäkt i dessa fall. Vid kontroll av företags P/B¹³⁹ tal ligger flertalet över 1¹⁴⁰ vilket indikerar dolda övervärden i företaget. Höga P/B tal kan betyda att marknadens värdering av företagets tillgångar ligger högre än de redovisade. Den eventuella avkastningen på dessa tillgångar syns emellertid endast i förhöjt marknadsvärde och som en resultatpåverkande effekt.¹⁴¹

5.2 KVALITATIVA MÅTT

Gällande redovisning av immateriella tillgångar för de 109 företag som granskats återgår vi till kvalitativa mått från den teoretiska referensramen.¹⁴² Utifrån undersökningsmaterialet gällande tillämpningen av IAS 38 och IFRS 3 undersöks vilka kvalitativa mått som kan förmodas vara centrala, och vilka som fått underordnad betydelse.

5.2.1 RELEVANS

En vision i normgivningen av IFRS är att anpassa redovisningen utifrån ett aktieägarperspektiv. Följaktligen bör regelverket öka relevansen för aktieägarna i redovisningen. Det ligger i användarens intresse att genom prognos- och återföringsrelevans ha möjlighet att bedöma företagets framtida avkastning inom rimliga ramar.¹⁴³

I undersökt urval har få företag specificerat förväntad nyttjandeperiod för sina övriga immateriella tillgångar.¹⁴⁴ Avsaknaden av specificerade regler rörande tillämpningen och identifiering av immateriella tillgångar skapar tolkningssvårigheter för användare av redovisningen, och öppnar för en större möjlighet till resultatstyrning internt i företagen. Våra respondenter bekräftade ytterligare resultatet från den kvantitativa studien i att den bristfälliga informationen om de immateriella tillgångarna skapar svårigheter i att tolka redovisningen som prognosunderlag.¹⁴⁵

I urvalsgruppen är medianvärdet för andelen immateriella tillgångar redovisade som goodwill cirka 85 % procent.^{146, 147} Dessutom existerar ingen gemensam praxis i Sverige för hur de immateriella tillgångarna ska åtskiljas och identifieras vilket speglas i det stora antalet varierande poster av immateriella tillgångar i undersökningen.¹⁴⁸ Det varierande språkbruket vid benämningen av de immateriella tillgångarna kan försvåra begripligheten och därmed relevansen av redovisningen. En respondent nämnde att för exempelvis de immateriella tillgångarna kundavtal/kundrelationer är det svårt att tolka exakt vilken typ av tillgång som avses då det saknas utförliga upplysningar om dem.

¹³⁹ Price/Bookvalue vilket är kvoten av aktiepriset och det redovisade värdet

¹⁴⁰ Om kvoten är 1 indikeras att marknadsvärdet och det bokförda värdet är lika.

¹⁴¹ Marton, Balans nr 5 2008

¹⁴² För definition och kortfattad beskrivning av kvalitativa mått se avsnitt 3.8

¹⁴³ Smith 2006

¹⁴⁴ Avseende den del av de immateriella tillgångarna som inte utgörs av goodwill

¹⁴⁵ Peter Malmqvist 16/5, Björn Gauffin 16/5, 2008

¹⁴⁶ Se bilaga 7

¹⁴⁷ Se bilaga 4

¹⁴⁸ Se bilaga 5

5.2.2 TILLFÖRLITLIGHET

Tillförlitlighet består av validitet samt verifierbarhet och innebär att avbilda en ekonomisk verklighet i företag. Validitet innebär att man vid bedömningsfrågor gör neutrala bedömningar och att man säkerställer att redovisningen avbildar verkligheten.¹⁴⁹

Validitetskravet frångås onekligen till viss del vid klassificeringen av immateriella tillgångar i de redovisningar vi granskat, eftersom upplysningar runt avskrivningstider är bristfälliga och att ett flertal företag har stora goodwillposter. Den bristfälliga informationen inverkar negativt på tolkningen och tillförlitligheten av företagets redovisning. Att säkerställa att redovisningen avbildar verkligheten blir komplicerat gällande immateriella tillgångar när ingen enhetlig standard för hur mycket av förvärvat övervärde som bör skrivas av existerar. Ett flertal företag i vår undersökning har enbart redovisat goodwill och inte särskiljt övriga immateriella tillgångar från övervärdet vid förvärvet. I många fall leder detta sannolikt till att företag genom nuvarande redovisning ger en överskattat positiv bild av verksamheten. I praktiken är det tänkbart att beslutet att, exempelvis låta en stor del av övervärdet vid förvärv redovisas enbart som goodwill, inte allena grundar sig på att avbilda verkligheten på ett korrekt sätt utan bättre uttryckt fungerar som resultatstyrning. Respondenten Peter Malmqvist menar att då företagen inte längre behöver skriva av goodwill, undviks resultatbelastningar och helhetsbilden av företaget förbättras.

Avhängigt goodwillpostens relativa storlek i förhållande till balansomslutningen, i kombination med antagen nyttjandeperiod för de övriga immateriella tillgångarna uppstår en avsevärd variation i resultat- och balansräkningen beroende på företagets redovisningsval. Följaktligen kan vi med utgångspunkt i vårt undersökningsmaterial se att möjligheten till neutrala bedömningar i viss grad påverkas negativt genom den nuvarande tillämpningen av regelverket för immateriella tillgångar. Producenter av redovisningen är troligtvis inte alltid neutrala i sina bedömningar då redovisat resultat kan vara bonusgrundande och nedskrivningar påverkar resultatet.¹⁵⁰ Vidare kan ett negativt resultat undvikas i syfte att inte ge ofördelaktig information om företagets ställning till konkurrenter och externa intressenter.

Minimikravet på validitet, fullständighet, kan vi efter slutförd undersökning konstatera inte är uppfyllt i stor utsträckning rörande svensk redovisning av immateriella tillgångar. Avsaknaden av upplysningar var påfallande i vår granskning och samtliga respondenter nämner att det överlag lämnas bristfälliga upplysningar i årsredovisningarna. För att redovisningen ska betraktas som fullständig ska den omfatta alla väsentliga ekonomiska händelser som inträffat under perioden. Detta skapar svårigheter avseende vissa internt upparbetade immateriella tillgångar som inte får aktiveras. De kostnadsförs direkt, vilket ger en missvisande negativ effekt i resultaträkningen, även om den framtida effekten av dessa är positivt resultatpåverkande.

5.2.3 JÄMFÖRBARHET

Ur de två perspektiven om jämförbarhet har vi i analysen fokuserat på jämförbarhet mellan företag och inte över tid, då vår undersökning endast omfattar ett räkenskapsår.

¹⁴⁹ Smith, 2006

¹⁵⁰ Merchant et al, 2007

Om principen ska gälla krävs det att redovisningen är anpassad så att en tillförlitlig jämförelse mellan de undersökta företagen är möjlig¹⁵¹, vilket inte varit fallet generellt i vår undersökning. Det främsta hindret för en dylik jämförelse fann vi dels i det skilda språkbruket i hur de immateriella tillgångarna är identifierade, och i vad de olika benämningarna i praktiken innebär. Specificeringar rörande definitionen av exempelvis en vanligt förekommande post såsom kundrelationer saknades i praktiskt taget samtliga företag som hade denna post redovisad. Innebörden i informationen som ges kan följaktligen betyda olika saker även om benämningen är likartad. Kundrelationer skulle exempelvis kunna innebära långvariga reella avtal eller enbart en sifferuppskattning av hur mycket av ett övervärde som rimligen borde vara relaterat till den förmodade kundkretsen.

Som en följd av de nya reglerna för immateriella tillgångar menar en av våra respondenter att möjligheten till att göra jämförelser mellan svenska företag minskat jämfört med tidigare. Tidigare hade alla företag överlag, redovisat allt övervärde vid förvärv som goodwill, vilket sedan skrevs av. Företagen redovisade då på samma sätt vilket underlättade jämförelser. Nuvarande tillämpning av regelverket¹⁵², där övervärde vid förvärv ska fördelas på goodwill och övriga immateriella tillgångar, har försvårat jämförelser, då liknande benämningar på immateriella tillgångar inte ovillkorligen innebär samma tillgång. En intressant aspekt på jämförbarhet som nämndes av en av våra respondenter, är dock att, medan jämförelser mellan svenska företag minskat så har jämförbarheten mellan företag internationellt ökat. Detta är förenligt med ett av syftet med införande av reglerna i IFRS, vilket är att harmonisera redovisningen internationellt.

5.2.4 NYTTA OCH KOSTNAD

I analys om nytta och kostnad tas utgångspunkt i ett företagsperspektiv då avvägningen gäller för producenten av redovisningen. En respondent menade att en tänkbar anledning till att företagen inte identifierar fler immateriella tillgångar vid förvärv är det inte ger någon direkt nytta. Företagen lägger inte ner den tid och de resurser som krävs för en utförlig redovisning av de immateriella tillgångarna då nyttan av det inte anses vara förenligt med kostnaden. En intressant åsikt från en av våra respondenter var att det är få användare av redovisningen som bryr sig om posten immateriella tillgångar, vilket får effekten att producenterna av redovisningen inte lägger ner den tid och resurser som krävs för att tillämpa regelverket fullt ut.¹⁵³ Detta kan vara en tänkbar förklaring till varför det på så många håll saknas utförliga upplysningar om de immateriella tillgångarna.

Tidigare forskning visar att minskad informationsasymmetri mellan företag och intressent har positiv påverkan då kostnaden för eget kapital blir lägre¹⁵⁴, vilket skulle motivera kostnaden i förhållande till nyttan. Vi ser dock inte att företag generellt anser minskad informationsasymmetri tillräckligt viktigt i avvägningen mellan nytta och kostnad vad gäller redovisning av immateriella tillgångar.

Respondenterna anser också att det är svårt för producenten att veta hur användaren av redovisningen nyttjar sig av den då olika brukare undersöker olika saker i årsredovisningen. I

¹⁵¹ Smith, 2006

¹⁵² IFRS 3 och IAS 38

¹⁵³ Björn Gauffin 19/5, 2008

¹⁵⁴ Ström 2006

den ökade kostnaden för att producera utförligare upplysningar är det komplicerat att verifiera nyttan. Dessutom nämns att årsredovisningar snabbt blir inaktuella och att ett flertal användare av redovisningen kontrollerar bokslutskommunikén eller delårsrapporter för att söka information.

5.3 IMMATERIELLA TILLGÅNGARS STORLEK

Medianföretagets balansräkning utgörs till cirka en fjärdedel av totala immateriella tillgångar. Goodwillposten allena utgör närmare en femtedel av balansomslutningen. Av immateriella tillgångar utgör medianföretagets goodwillvärde 85 %, vilket innebär att andelen identifierade tillgångar är låg relativt sett.¹⁵⁵ Immateriella tillgångar och goodwill utgör även en ansevärd del av summan av de totala redovisade tillgångarna (18 % respektive 11 %) för alla företag med förvärvsnot 2006.¹⁵⁶

På basis av resultatet i tabellen i 4.1.2, med en standardavvikelse i storlek med medianen, menar vi att det sannolikt inte existerar någon klar trend bland förvärvande svenska företag som helhet att inneha redovisade immateriella tillgångar till en viss andel av balansomslutningen oberoende av andra faktorer som exempelvis bransch eller storlek.¹⁵⁷ Med en differens mellan minimum- och maximumvärde på närmare 85 % i populationen blir variationen i tillgångsvärde och resultatbelastning följaktligen stor beroende på hur och om företagen väljer att identifiera de immateriella tillgångarna. Således utgör immateriella tillgångar i våra ögon en betydande tillgångspost i svenska företags redovisning.

Genom utförd undersökning har vi konstaterat att goodwillposten utgör närmare en femtedel av medianföretagets balansomslutning.¹⁵⁸ Följaktligen påverkas cirka en femtedel av företags balansräkning i tillämpning av de nya reglerna rörande goodwill i IFRS standard. Därav följer att variationen i företagens resultat- och balansräkningar kan bli betydande beroende av om värdet på goodwillposten skrivs ner eller bibehålls.¹⁵⁹

5.3.1 SKILLNADER MELLAN BRANSCHER

Branschtillhörighet har inverkan på hur stor del av balansomslutningen som utgörs av immateriella tillgångar.¹⁶⁰ Grunden till detta kan exempelvis vara att företagsvärdet inom vissa branscher till stor del består av kunskapsrelaterade tillgångar såsom patent, rättigheter och specialiserad programvara etcetera.

Vid jämförelse av andel immateriella tillgångar av balansomslutningen mellan branscher är spannet av det lägsta (3,52 %) och högsta (38,95 %) medianvärdet brett. Följaktligen blir effekter av hur IFRS 3, IAS 38 och IAS 36 tillämpas varierande baserat på branschtillhörighet. Dock utgör immateriella tillgångar en betydande andel av totala tillgångar inom flertalet branscher.¹⁶¹ Inom exempelvis Hälsosektorn i vårt undersökningsmaterial utgör

¹⁵⁵ Andelen identifierade tillgångar är låg då Immateriella tillgångar består av goodwill och övriga immateriella tillgångar. Se bilaga 7 för goodwillpostens storlek.

¹⁵⁶ Av dessa utgörs 63 % av Goodwill, se bilaga 8

¹⁵⁷ Se tabell 4.1.1 och bilaga 6

¹⁵⁸ Se tabell 4.1.3 och bilaga 7

¹⁵⁹ Se kap 4.1.6

¹⁶⁰ Se bilaga 9

¹⁶¹ Se bilaga 6

immateriella tillgångar nästan 40 % av de totala tillgångarna och följaktligen har det stor påverkan på resultat- och balansräkning hur företagen valt att redovisa dessa.

Mellan branscher konstateras även viss variation i hur stor andel goodwillposten utgör av immateriella tillgångar.¹⁶² Följaktligen blir effekten av redovisningsvalen rörande goodwill olika stor baserat på branschtillhörighet. Skillnaden av det lägsta och högsta värdet är dock inte betydande vilket konstaterats genom utfört test.¹⁶³ I genomfört test för goodwillpostens relativa storlek visar det sig att branschtillhörighet endast kan anses ha signifikant betydelse för en av branscherna. Sällanköpsvaror och Tjänster skiljer sig signifikant åt i att redovisa en större andel av de immateriella tillgångarna som goodwill än medelvärdet för samtliga branscher. Orsaken till divergensen kan innebära ett generellt incitament för branschsektorn att bibehålla större resultat- och balansräkningar. Den kan även exempelvis vara ett tecken på att immateriella tillgångar inom sektorn är svåridentifierade.

En annan eventuell orsak till både goodwillpostens och totala immateriella tillgångars storlek i undersökningen kan vara att företag inom samma bransch redovisade en hög goodwillpost vid införandet av IFRS räkenskapsåret 2004 och inte har tillämpat sig av nedskrivning de efterföljande åren. Förvärvstakten kan också ha varit högre inom ett branschsegment sedan införandet av IFRS. Alla ovanstående förfaringssätt påverkar andel goodwill och således andel immateriella tillgångar av balansomslutningen positivt, och således kan inget säkert antagande göras rörande motiven bakom den höga andelen redovisade immateriella tillgångar. Endast tendensen kan konstateras.

5.4 REDOVISNINGSVALENS PÅVERKAN

I anknytning till tidigare forskning presenterad i vår teoretiska referensram vill vi belysa ett citat av Peter Malmqvist hämtat från artikeln, ”Revisorerna bör säga ifrån” ur tidningen Balans i februari 2007, som påvisar hur olika redovisningsval kan påverka den finansiella bilden av ett företag.

”Om sjukvårdsföretaget Meda hade använt samma förvärvsredovisning av Viatrix, som Ericsson använde vid köpet av Marconi, då hade Medas resultat för det första halvåret 2006 varit 40 procent lägre. Avkastningen på eget kapital hade minskat från redovisade 18 till 11 procent. Hur kan det slå så olika?”¹⁶⁴

Som framgår av citatet kan företags redovisningsval ge skilda bilder av den finansiella ställningen i företaget. Den ekonomiska bilden av ett företag kan skilja sig väsentligt åt avhängigt på hur immateriella tillgångar är redovisade.¹⁶⁵ Utifrån undersökningen ser vi att företagen tillämpat reglerna i IFRS 3 om identifiering av övervärde vid förvärv i olika stor utsträckning. Dessutom har respondenter givit bekräftande svar rörande dessa tendenser. Gällande goodwillposter med oförändrat värde de senaste åren ger tillämpningen av IFRS förmodligen en generellt överskattad resultat- och balansräkning, för noterade svenska

¹⁶² Se bilaga 7

¹⁶³ Se bilaga 9

¹⁶⁴ Citat av Peter Malmqvist, 2007; Peter Malmqvists urval grundar sig på delårsrapporter och förvärvsanalyser från företag med förvärvsnot första halvåret 2006. Undersökningen är publicerad i en gästkrönika, ”Revisorerna bör säga ifrån” i Balans nr 2, 2007

¹⁶⁵ Peter Malmqvist 16/5 2008

företag. Respondenter kommenterade att ett omotiverat stort övervärde troligtvis är bibehållet bland svenska företag och vi påvisar i vår statistiska undersökning att redovisad goodwill utgör i snitt 75 % och i median 85 % av immateriella tillgångar, vilket ger stöd till antagandet. Då vi konstaterat att goodwill i många fall inte endast utgör en betydande andel av de immateriella tillgångarna utan även en märkbar kvot av de totala tillgångarna blir effekten av en obegränsad nyttjandeperiod avsevärd för företagets resultat- och balansräkningar.

5.4.1 ASSA ABLOY, ATLAS COPCO: JÄMFÖRELSE REDOVISNINGSVÄL

Vid ett jämförelseexempel mellan två företag inom industribranschen, Assa Abloy och Atlas Copco visar upplysningar i balansräkning och noter att deras redovisning av immateriella tillgångar skiljer sig åt.¹⁶⁶ Assa Abloys goodwillpost utgör cirka 94 % av företagets totala immateriella tillgångar. Resterande 6 % har identifierats som immateriella rättigheter. Kort kommenterat i noterna nämns endast att de immateriella rättigheterna består av varumärken och licenser utan vidare information. Eftersom de immateriella tillgångarna utgör cirka hälften av Assa Abloys totala tillgångar utgör således goodwillposten en stor del av företagets tillgångar. Det innebär i praktiken att nästan hälften av företagets redovisade tillgångar har en obegränsad nyttjandeperiod vilket kan ge en överskattat positiv bild av verksamheten. Orsaken till problematiken är just att goodwill inte är föremål för avskrivning medan de övriga immateriella tillgångarna ofta skrivs av. Således beror resultateffekten på fördelningen av immateriella tillgångar. Då variationen i fördelningen av de immateriella tillgångarna på goodwill och övriga immateriella tillgångar är stor, försvåras användningen av redovisningen då möjlighet till rimliga resultatprognoser försvåras.¹⁶⁷

I Atlas Copcos redovisning finner vi att goodwillens andel av de immateriella tillgångarna utgör cirka 30 procent. För de övriga immateriella tillgångarna har Atlas Copco, i motsats till Assa Abloy lämnat utförliga upplysningar i noterna om alla immateriella tillgångar. Atlas Copco har vid sina förvärv identifierat ett flertal immateriella tillgångar som produktutveckling, dataprogram, patent och franchiseavtal. De har tydligt i noterna visat vilka immateriella tillgångar som är internt upparbetade samt vilka som uppkommit via förvärv, samt kompletterat med upplysningar om de immateriella tillgångarnas avskrivningstider. Jämförelsen belyser det faktum att tillämpningen av regelverket för de immateriella tillgångarna kan skilja sig avsevärt åt. Följaktligen kan redovisningsvälen företagen gör kan få betydande effekter på den finansiella informationen som ges till intressenterna.

Baserat på tillämpningen av regelverket vi upptäckt i vårt urval kan det allmänt sägas att intentionen genom införandet av IFRS avseende ökade upplysningskrav och en reduktion av goodwillposten inte haft fullständig genomslagskraft inom svensk redovisning. Det är en stor spridning bland företagen för hur stor andel goodwill de redovisat, vilka och hur många immateriella tillgångar de har identifierat. I vissa företag i urvalet, exempelvis Beijer Alma, Proffice, PartnerTech, A-Com, Nobia och Ljungberggruppen utgör goodwillens andel mer än 95 % av de immateriella tillgångarna, vilket torde medföra stor osäkerhet för användaren av redovisningen då årsredovisningen i dessa fall kan ge en alltför positiv bild av storleken på företagets tillgångar.¹⁶⁸

¹⁶⁶Se sammanställning årsredovisning för Assa Abloy, Atlas Copco avsnitt 4.1.6.

¹⁶⁷ Peter Malmqvist 16/5

¹⁶⁸ Se bilaga 4 för sammanställning av undersökta företags balansräkning

6 SLUTSATSER

Resultatet av undersökningen diskuteras genom fyra övergripande frågor som tillsammans svarar till vårt syfte att undersöka hur tolkningsmöjligheter för den externa intressenten påverkas genom tillämpning av IFRS i svenska företag. I slutdiskussionen verifieras att syftet med uppsatsen har uppfyllts och rekommendation till vidare forskning ges i slutet.

6.1 SLUTSATS

- I vilken omfattning redovisar svenska företag immateriella tillgångar och goodwill och existerar det branschberoende olikheter?

Resultaten från vår kvantitativa undersökning visar att medianen för immateriella tillgångar, varav goodwill utgör cirka 84 %, uppgår till närmare en fjärdedel (23,37%) av genomsnittsföretagets balansräkning. Goodwillposten allena utgör närmare en femtedel av balansomslutningen i svenska företag. För undersökta branscher: Finans, Informationsteknik, Sällanköpsvaror och Tjänster, Hälsovård och Industri ligger medianvärdet för redovisade immateriella tillgångar med som lägst 3,52 % för Finans och som högst 38,15 % för Hälsovård. Signifikanttestet för branscher avseende hur stor andel av balansomslutningen som utgörs av immateriella tillgångar visar att det existerar en skillnad. Motsvarande trend kan dock inte urskiljas i testresultatet av vilken kvot av de immateriella tillgångarna som redovisas som goodwill med som lägst median 74,47 % för Finans och som högst 87,87 % för Sällanköpsvaror och Tjänster. Emellertid förefaller det existera en gemensam trend för företag oberoende av bransch att redovisa en hög andel goodwill, med ett medelvärde på 72,33 % och ett medianvärde på 84 %. Den enda bransch som faktiskt visade sig redovisa signifikant större andel goodwill än medelvärdet av hela populationen var Sällanköpsvaror och Tjänster.

Påvisad skillnad mellan branscher i andel immateriella tillgångar av balansomslutningen kan vara ett resultat av att företag inom olika branscher innehar olika typer av tillgångar. Exempelvis kan patent och licenser vara ett större inslag i balansomslutningen beroende på bransch. Resultaten kan även innebära att förvärvstakten varit högre inom en viss bransch. Respondenterna nämner att förvärvstakten generellt varit hög i Sverige de senaste åren men påpekar inte att det skulle vara branschspecifikt. Ur testresultatet av goodwillpostens relativa storlek finner vi inget bekräftande stöd för att förvärvstakten skulle ha varit högre inom en viss bransch. Om en högre förvärvstakt inom vissa branscher varit en bakomliggande orsak är det sannolikt att även andelen goodwill av immateriella tillgångar varierat mer på grund av avskrivning av övriga immateriella tillgångar. En möjlig indikation av resultaten från testerna är att förvärvstakten varit högre inom vissa branscher men att företag i väldigt liten utsträckning identifierar tillgångar och skriver ner goodwill.

Slutsatsen är att immateriella tillgångar, goodwill inkluderat, utgör en väsentlig andel av svenska företags tillgångar och att andelen immateriella tillgångar skiljer sig åt beroende på bransch men att uppdelningen i goodwill och övriga immateriella tillgångar är branschberoende. Storleksförhållandet på posterna relativt balansomslutningen kan vara en orsak till att flertalet respondenter kommenterar att redovisning av immateriella tillgångar idag inte generellt kan anses ge den ekonomiskt riktiga bilden av värdet i företaget. Som en

orsak till den antagna divergensen mellan verkligt ekonomiskt värde och redovisat värde nämns främst goodwillpostens storlek. Posten anses av respondenterna allmänt vara övervärderad. Respondenter kommenterar även att ett mer realistiskt belopp på goodwill först kommer att kunna urskiljas vid en eventuell lågkonjunktur.

- Hur påverkas den finansiella bilden som presenteras för intressenten av företagets redovisningsval runt immateriella tillgångar och vilka incitament kan ligga bakom valen?

Vi kan utifrån resultatet från intervjustudien och jämförelseexemplet med företagen Assa Abloy och Atlas Copco se att tillämpningen av IFRS ger vitt skilda bilder av den finansiella ställningen i företagen. Om Assa Abloy gjort samma redovisningsval som Atlas Copco i identifiering och nyttjandeperiod av immateriella tillgångar hade resultatbelastningen för året varit betydligt högre. Respondenter kommenterar att den största svårigheten i att prognostisera framtida avkastning för ett företag ligger i trovärdigheten av goodwillpostens värde. Därav finner vi att redovisningsvalen runt uppdelning i goodwill och övriga immateriella tillgångar har stor betydelse för den finansiella bild av företaget som presenteras för intressenten. Således kan företag genom olika redovisningsval påverka årets och kommande års resultat.

Slutsatsen är att då immateriella tillgångar utgör en stor del av många företags balansräkning blir effekten av redovisningsval avsevärd. Argumentet för slutsatsen är avsaknaden av resultatbelastning vid en bibehållen stor goodwillpost, vilket inverkar på företagsvärdering och avkastningsprognoser. En av respondenterna poängterar att prognostisering av avkastning har blivit mer komplicerat sedan införandet av IFRS. Att inte identifiera immateriella tillgångar kan bero på ointresse och bristande kunskap om tillvägagångssätt från företagets sida. Företeelsen kan även bero på incitament till resultatstyrning i företagen. Ett bakomliggande motiv till företagets redovisningsval kan vara exempelvis bonussystem baserat på resultat poängterat av Merchant i ”*Management Control Systems*”. Respondenter kommenterar att ett annat incitament kan vara att uppnå positiva effekter på bolagets P/E-tal då aktien framstår som billigare (undervärderad) vid bibehållen hög goodwillpost. Vidare kommenteras runt företags redovisningsval att minimal resultatbelastning från immateriella tillgångar är vanligt i svenska företag idag.

- Hur väl uppfylls kriterier om relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet genom rådande tillämpning?

Något eller alla de kvalitativa måtten relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet bör vara uppfyllda om redovisningen ska kunna anses vara nyttig för minst en grupp användare i att ta ett beslut. Ur aspekten om jämförbarhet mellan företag har vi funnit att den variation som existerar i hur immateriella tillgångar redovisas haft negativ påverkan. Konklusionen baseras främst på att de tendenser i tillämpningen av IFRS som åskådliggjorts i undersökningen visar på ett stort utrymme för subjektiva bedömningar och tolkningar. Vi anser att ursprunget till den minskade jämförbarheten är det skilda språkbruket hos producenterna av redovisningen. Respondenter kommenterar att skilda benämningar på identifierade tillgångar skapar otydlighet eftersom inga enhetliga regler för termer rörande immateriella tillgångsposter vid förvärv existerar. Likväl nämns att jämförbarheten har ökat internationellt då IFRS tillämpas i all koncernredovisning inom EU och de potentiellt negativa tendenserna i tillämpning är

likartade i Europa. Emellertid anser vi att resultaten från undersökningen visar att kriteriet för jämförbarhet uppfylls i liten utsträckning nationellt.

Vad gäller relevans i redovisningen är visionen med IFRS att ge en verkligare bild av verksamheten genom större insyn i de enskilda förvärven. I förlängningen skulle aktieägarna kunna bedöma sin investering med högre grad av både relevans och tillförlitlighet. Vårt generella intryck är därutöver att exakt identifiering av immateriella tillgångar förvisso är viktigt för en klarare inblick i själva förvärvet men inte lika relevant för analyser av företagets värde. En fråga i sammanhanget är dock om och hur identifiering vid förvärv skett. Respondenter kommenterar att en fara för relevansen i redovisningen är de företag som skenbart identifierat mycket övervärde men i praktiken bara satt lämpliga belopp på ett antal benämnda poster.

Höga goodwillposter och ospecificerade nyttjandeperioder skapar tvivel runt tillförlitligheten. Respondenter kommenterar att osäkerheten runt redovisat värde bidrar till att tillförlitligheten i redovisningen kan ifrågasättas. Även det varierande språkbruket och bristen på upplysningar runt identifierade immateriella tillgångar diskuteras av respondenter i samband med tillförlitlighet i redovisningen. Uppfattningen hos respondenter är att i dagens tillämpning av IFRS runt identifieringen av immateriella tillgångar är tillförlitligheten låg. Risker uppstår därmed att redovisningen inte lever upp till kraven på neutralitet och verifierbarhet.

Med beaktande av hur tillämpningen av IFRS i Sverige ser ut idag är vår slutsats att svenska företag i sin redovisning till stor grad inte förmått leva upp till kriterier om relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet i redovisningen av immateriella tillgångar.

– Hur påverkas intressentens möjlighet till tolkning av redovisning genom nuvarande tillämpning och vilka incitament kan styra utformandet av redovisningen?

Resultaten från vår studie visar cirka 60 olika benämningar på immateriella tillgångar. I undersökningsmaterialet generellt är upplysningarna i noterna om immateriella tillgångar och goodwill kortfattade. Upplysningar kan vara väsentliga för intressenters tolkningsmöjligheter. Respondenterna kommenterar att även revisorer och redovisningsexperter anser att redovisningen av immateriella tillgångar är svårtolkad. Vad som upplevdes som mest komplicerat var inte antalet benämningar på immateriella tillgångar utan avsaknaden av upplysningar runt dem. Vi exemplifierar otydligheten för användaren av redovisningen med bristen på förklaring runt poster som innehåller någon form av "kundvärde" Det kan vara av vikt för intressenter att ha möjlighet att verifiera om värdet av "kunder" är hänförligt till exempelvis avtal som löper över lång tid. Med nuvarande praxis runt tillämpning i Sverige kan "kundvärde" emellertid innebära enbart en generell uppskattning av vilket övervärde kundstocken möjligen bidragit till. Otydligheten inverkar negativt på möjligheten att tolka redovisningen. Respondenter kommenterar att de i de flesta fall i dagsläget inte finns någon större utsikt för den externa intressenten att veta vad företaget i realiteten har identifierat.

Det finns både för och nackdelar för företag att ha utökade upplysningar i årsredovisningen. Utökade upplysningar runt tillgångar minskar informationsasymmetri mellan företag och användare av redovisningen. Resultat från Ströms avhandling nämnd i den teoretiska referensramen visar att minskad informationsasymmetri mellan företag och intressent

påverkar eget kapital och kapitalallokering positivt. Således är utökade upplysningar förenligt med företags egenintresse. Motivet till att inte lämna utökade upplysningar kan vara att informationen är känslig för företaget och därmed är agerandet förenligt med de egennyttiga motiv som diskuteras i principal-agent teorin. En annan möjlig orsak att inte lämna utförliga upplysningar kan vara avvägning mellan nytta och kostnad i företagen, där kostnaden inte anses motiverad.

Då upplysningar i årsredovisningar varit knapphändiga kan vi inte se några indikationer att företag generellt prioriterar minskad informationsasymmetri i redovisningen av immateriella tillgångar. En respondent kommenterar att han som redovisningsexpert inte upplevt att svenska företag i dagsläget prioriterar att lägga ner tid och pengar på att identifiera immateriella tillgångar då de flesta företag inte ser något samband med ökad avkastning. En möjlig orsak till tendensen kan vara att redovisningen i svenska moder- och dotterbolags följer ÅRL:s regelverk och att tillämpningen av IFRS inte får tillräcklig uppmärksamhet. Respondenter kommenterar att svenska företag inte ägnar så mycket tid och pengar åt att tillämpa IFRS standard runt immateriella tillgångar korrekt inom koncernredovisningen och att det sannolikt krävs implementering av IFRS i moder- och dotterbolags årsredovisningar innan svenska företag ägnar mer uppmärksamhet åt mer enhetlig tillämpning av standarden. Respondenter kommenterar också att även revisorer och analytiker i dagsläget ägnar tillämpningen väldigt lite uppmärksamhet trots de implikationer som följer av den.

Vår slutsats är att det torde vara mycket svårt för flertalet av användarna, vars förkunskaper är avsevärt sämre än revisorernas och experternas, att tolka redovisningen av immateriella tillgångar. Vidare menar vi att tolkningsmöjligheterna runt tillgångar skulle ha ökat och informationsasymmetri mellan företag och intressent minskat vid mer omfattande upplysningskrav. Respondenter kommenterar att upplysningar om företagens immateriella tillgångar knappt existerar i svensk redovisning idag.

- Slutkommentarer

Slutsatsen efter utförd studie är att en större debatt och diskussion runt ämnet krävs för att förbättringar ska ske. Vi anser att storleksförhållandet för de immateriella tillgångarna inkluderat goodwillposten motiverar ett krav om en mer enhetlig tillämpning av IFRS standard i svenska företag. På grundval av de otydligheter som synliggjorts i undersökningen anser vi att större enhetlighet i företagens tillämpning av standarden bör eftersträvas om kraven på tolkningsmöjligheter ska uppfyllas ur intressentperspektivet.

6.2 SLUTDISKUSSION

I den inledande problemdiskussionen runt redovisning av immateriella tillgångar nämns möjliga implikationer i tillämpning av IFRS regelverk. Tidigare undersökningar gällande goodwillens andel av köpeskillingen i Sverige och tillämpningen i England, visar generellt höga goodwillposter och ett lågt antal identifierade tillgångar, vilket är förenligt med de resultat och slutsatser som framkommit i vår undersökning.

Vi återgår nu till vårt syfte med studien i avsikt att verifiera att det besvaras av utförd undersökning.

”Syftet med uppsatsen är att undersöka tendenser och variation i tillämpning av IFRS regelverk gällande immateriella tillgångar, med intentionen att redogöra för hur tolkning av redovisning påverkas ur intressentperspektiv.

Undersökningen ämnar kartlägga hur stor del av de totala tillgångarna i noterade svenska bolag som består av immateriella tillgångar och goodwill, totalt och uppdelat på branscher, med avsikt att påvisa tillgångsposternas storlek samt totala och branschberoende tendenser och synliggöra effekter av olika redovisningsval”

Slutsatsen påvisar hur redovisningen är utformad, andel av företagens tillgångar som berörs, samt hur regelverket kring de immateriella tillgångarna tillämpas i praktiken. Effekterna av detta analyseras ur intressenters möjligheter till tolkning av redovisningen med hänsyn till relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet. Genom presenterad slutsats har vårt syfte med uppsatsen uppfyllts.

Resultaten från vår kvantitativa studie visade något annorlunda resultat än vad vi hade förväntat oss. Det som överraskade oss mest var att goodwillposten generellt utgjorde så stor del av både immateriella tillgångar och totala tillgångar totalt. Detta grundar vi på att före den kvantitativa undersökningen utfördes, granskades hur redovisningsreglerna för immateriella tillgångar i IFRS ser ut. Då reglerna tydligt säger att immateriella tillgångar ska identifieras och särskiljas i största möjliga utsträckning från goodwill, förmodade vi en mindre andel goodwill och således mer identifierade immateriella tillgångar. Vidare hade vi förväntat oss större problematik runt språkbruket av identifierade immateriella tillgångar, men då identifieringen sker i så låg utsträckning blev inte problematiken i sig så relevant för användaren av redovisningen, undantaget ett fåtal företag. Det vi upplevde som högst anmärkningsvärt i variationen runt identifiering av tillgångar var de avsevärda effekter företags redovisningsval får på resultat och balansräkning, vilket illustrerades i jämförelseexemplet mellan Assa Abloy och Atlas Copco.

Då våra förkunskaper gällande redovisningen av immateriella tillgångar före uppsatsens början var på en begränsad nivå, hade vi inga förväntningar på vad undersökningen skulle visa eller exakt vad våra respondenter skulle säga om tillämpning och redovisningstendenser gällande immateriella tillgångar. Efter studien anser vi att vår egen kunskap om området ökat betydligt. Vi har fått en klar bild av hur redovisningen av immateriella tillgångar är utformad, vilken problematik som råder samt vad som skulle kunna förbättras i framtiden vilket har framförts i slutsatsen

6.3 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING

Vi har under utförd studie funnit att forskningen i Sverige rörande redovisning av immateriella tillgångar inte är så omfattande, och då vi under arbetets gång sett hur stor andel av resultat- och balansräkningen som påverkas av tillämpningen av IFRS hade en studie i tendenser och tillämpning av nedskrivningstest varit en intressant fortsättning. Denna studie hade varit extra intressant att utföra efter en period med lågkonjunktur för att se effekten av eventuella nedskrivningar och det kvarvarande värdet på goodwillposten.

7 REFERENSER

LITTERATUR

Alexander et al (2003) *International Financial Reporting and Analysis*, England: Thomson

Damodaran Aswath (2005) “*An Introduction to Valuation*”: Thomson

Ekholm et al (1994) *Praktisk intervjuteknik*, Nordstedts förlag

Esaiasson et al (2004) *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle individ och marknad*, Nordstedts juridik AB

Falkman, P. (2000) *Teori för redovisning*, Lund: Studentlitteratur

Johanson et al (2006) *Extern redovisning* (2: a upplagan), Bonnier Utbildnings Förlag

Johanson et al (2004) *Extern redovisning* (1:a upplagan), Bonnier Utbildnings Förlag

Laffont J., Martimort D (2002) *The theory of incentives: the principal-agent model*, Princeton University press

Lönnqvist, R., (2006) *Årsredovisning i koncerner* (4:e upplagan), Lund: Studentlitteratur

Merchant, K., Van der Stede, W. (2007) *Management Control Systems: Performance Measurement, Evaluation and Incentives*: Prentice Hall

Mishkin, F., Eakins, S. (2003) *Financial Market+Institutions* (4:e upplagan). Addison Wesley

Palepu et al (2007) *Business Analysis and Valuation, IFRS: edition* England: Thomson

Schwebs et al (2001) *text.no Strukturer og sjangrer i digitale medier, (LNU) og Cappelens förlag a.s*

Smith, D (2006) *Redovisningens språk*, Lund: Studentlitteratur.

Lee et al (2000) *Statistics for Business and Financial Economics*, 2:a upplagan: World scientific publishing Co.Pte.Ldt

ARTIKLAR OCH PUBLIKATIONER

Ekengren, P. Gauffin, B m.fl., *Ökad konformitet i balansräkningarna*, Balans nr 3 2007

Gauffin, B. Nilsson, S. *Rörelseförvärv enligt IFRS 3 – andra året*, Balans nr 11 2007

Malmqvist, P. *Revisorerna bör säga ifrån!*, Balans nr 2 2007

Marton, J. *Redovisningen - en mytomspunnen företeelse*, Balans nr 5 2008

Ström, N. (2006) *Essays on information disclosure – Content, Consequence and Relevance*.
Doktorsavhandling från Uppsala Universitet

Guide till IFRS 3 (2006), www.deloitte.com

Guide till IFRS 3 (2007), www.ey.se

”IFRS 3: The first year”, *The FTES 100’s reporting of acquired intangible assets*
www.intangiblebusiness.com

LAGAR OCH REKOMMENDATIONER

FAR, (2007) *FAR Komplet*, Stockholm: Far Förlag,

FAR, (2007) *Samlingsvolymen 2007*, Stockholm: Far Förlag

IFRS 3 Rörelseförvärv, 2004

IAS 36 Nedskrivningar, 2007

IAS 38 Immateriella anläggningstillgångar, 2007

RR 32 Redovisning för Juridiska Personer, 2006

RFR 2.1 Redovisning för Juridiska personer, 2007

ELEKTRONISKA DOKUMENT OCH WEBSIDOR

<http://www.aktiespararna.se>

<http://www.bolagsfakta.se>

<http://www.deloitte.com>

<http://www.di.se>

<http://www.ey.se>

<http://www.intangiblebusiness.com>

<http://www.irev.se>

<http://www.kpmg.se>

<http://www.mscibarra.com>

<http://www.morningstar.se>

<http://www.pwc.com>

<http://www.radetforfinansiellrapportering.se>

<http://www.riksbank.se>

<http://www.scb.se>

<http://www.omxnordicexchange.com/>

INTERVJUER

Sven-Arne Nilsson, Intervju via e-post, 2008-05-09

Björn Gauffin, Telefonintervju, 2008-05-16

Peter Malmqvist, Telefonintervju 2008-05-16

Pär Falkman, Personlig intervju 2008-05-19

ÖVRIGT

Årsredovisningar från samtliga företag i undersökningen, 109 stycken.

8 BILAGOR

Följande innefattar samtliga bilagor som inte rör statistiska beräkningar. Innehåll i de olika delarna specificeras närmare där vi funnit det klargörande i varje bilaga.

BILAGA 1: KLASSIFICERING ENLIGT GICS

Branschindelningen för företag noterade på OMX Nordiska Börs följer den klassificering som finns i GICS (*Global Industry Classification Standard*). Syftet med denna indelning är dels att den ska underlätta vid jämförelser mellan företag, samt att aktiemarknadens aktörer lättare ska kunna genomföra portföljförvaltning och företagsanalyser.

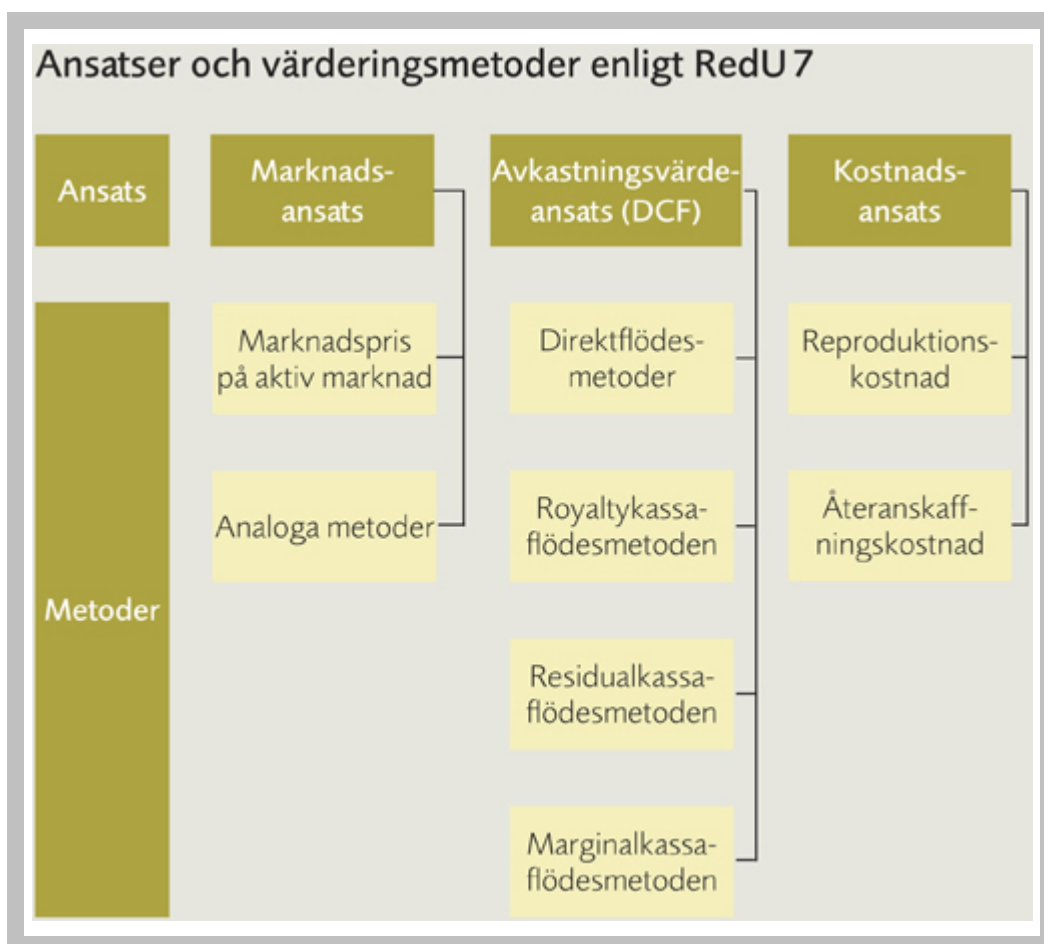
De tio olika branschsektorerna i GICS-klassificeringen utgörs av Energi, Industri, Dagligvaror, Telekomoperatörer, Finans, Informationsteknik, Hälsovård, Sällanköpsvaror och –tjänster, Material samt Kraftförsörjning. Det är företagets huvudsakliga verksamhet som bestämmer i vilken sektor företaget klassificeras, i diversifierade företag är det affärsområdet inom företaget som genererar mest intäkter som bestämmer i vilken bransch företaget klassificeras.¹⁶⁹

BILAGA 2 :ANSATSER OCH VÄRDERINGSMETODER ENLIGT REDU7

¹⁶⁹ www.omxnordicexchange.com, www.msibarra.com

Nytt uttalande av FAR SRS om värdering av skulder och tillgångar: ”Värdena av immateriella tillgångar kommer sannolikt att öka väsentligt i betydelse under de närmaste åren. Detta med tanke på den nuvarande allmänt höga takten av företagsförvärv”, skriver sju värderingsspecialister som är verksamma vid fem olika revisionsbyråer som tagit fram underlag för ett nytt FAR SRS uttalande - RedU 7.¹⁷⁰

171

¹⁷⁰ Balans nr 3, 2007

¹⁷¹ Illustrationsbilden av värderingsalternativ är publicerad i Balans nr 3, 2007, ”Ökad konformitet i balansräkningarna”

BILAGA 3: ANVÄNDA INTERVJUFRÅGOR

Nedanstående är frågor ställda till olika redovisningsexperter. För sammanställning av intervjusvaren se avsnitt 4.2.¹⁷²

Vilka är enligt er de främsta tolkningsvårigheterna för användare av redovisningen?

- Vilken inverkan har de skilda språkbruken vid identifiering av poster? (Vi har hittat ca 50 olika benämningar på poster)
 - Hur påverkas jämförbarheten mellan företag?
 - Övrigt?
-

Vilka upplever ni är de största (i praktiken) förändringarna i redovisningen av immateriella tillgångar genom införandet av IFRS?

- Fördelar?
 - Nackdelar?
 - Övrigt?
-

Allmänt: Redovisning av immateriella tillgångar sedan IFRS blev tvingande i koncernredovisning

- Tendenser?
- Påverkan på Resultat- och Balansräkning?
- Övrigt ?

¹⁷² Alla frågor har använts vid alla former av intervjuer. Respondenter har svarat på intervjufrågor genom personliga intervjuer, telefonintervjuer och skriftliga svar per e-post beroende av den kommunikationsform de själva föredragit.

BILAGA 4: SAMMANSTÄLLNING AV UNDERSÖKTA FÖRETAGS BALANSRÄKNING

Neدانstående är en sammanställning av tillgångarna utifrån balansräkningen i de enskilda företagen. Siffrorna anger goodwill, immateriella tillgångar samt totala tillgångar (Mkr) per företag baserat på balansräkningarna i de 109 företag vi undersökt.¹⁷³

DAGLIGVAROR

Aarhus Karlshamn AB

Patent och andra immateriella tillgångar	59
Goodwill	579
Total summa immateriella tillgångar:	638
Total summa tillgångar:	6933

Hakon Invest AB

Goodwill	101
Övriga immateriella anläggningstillgångar	35
Total summa immateriella tillgångar:	136
Total summa tillgångar:	9087

Midelfart Sonesson AB

Immateriella anläggningstillgångar	1060
Total summa immateriella tillgångar:	1060
Total summa tillgångar:	1709

Sardus AB

It-system	5,2
Övriga immateriella tillgångar	29
Goodwill	390
Total summa immateriella tillgångar:	424,2
Total summa tillgångar:	1496

ENERGI

Lundin Petroleum AB

Goodwill	817
Total summa immateriella tillgångar:	817
Total summa tillgångar:	17985

¹⁷³ I vår framtagna statistik över hur stor andel som redovisats som goodwill har vi även tagit hänsyn till de specificerade belopp som i vissa fall endast finns tillgängliga i noterna, och inte endast utgått från informationen och uppdelningarna av poster i balansräkningen.

PA Resources

Immateriella anläggningstillgångar	290
Total summa immateriella tillgångar:	290
Total summa tillgångar:	4897

FINANS**Avanza AB**

Immateriella anläggningstillgångar	33
Total summa immateriella tillgångar:	33
Total summa tillgångar:	8721

Bure Equity AB

Patent, licenser m.m	5
Goodwill	674
Total summa immateriella tillgångar:	679
Total summa tillgångar:	3885

Dagon AB

Internt utarbetade immateriella tillgångar	7
Royalty, övervärden och licensrätter och varumärken	5
Goodwill	14
Total summa immateriella tillgångar:	26
Total summa tillgångar:	48

Geveko, AB

Immateriella anläggningstillgångar	40
Total summa immateriella tillgångar:	40
Total summa tillgångar:	1378

Kinnevik, Investment AB

Immateriella anläggningstillgångar	621
Total summa immateriella tillgångar:	621
Total summa tillgångar:	47733

Latour, Investmentab.

Immateriella anläggningstillgångar	579
Total summa immateriella tillgångar:	579
Total summa tillgångar:	14021

Ledstiernan AB

Goodwill	69
Övriga immateriella tillgångar	11,4
Total summa immateriella tillgångar:	80,4
Total summa tillgångar:	788

OMX

Goodwill	3124
Balanserade urgifter för utvecklingsarbeten	480
Övriga immateriella tillgångar	665

Total summa immateriella tillgångar:	4269
Total summa tillgångar:	12528
Ratos	
Immateriella anläggningstillgångar	10406
Total summa immateriella tillgångar:	10406
Total summa tillgångar:	26662
Wallenstam Byggnads AB	
Aktiverade kostnader datorprogram	9
Total summa immateriella tillgångar:	9
Total summa tillgångar:	19764
Wihlborgs Fastigheter AB	
Inga Immateriella Tillgångar redovisade	
Fabege AB	
Inga Immateriella Tillgångar redovisade	
HÄLSOVÅRD	
AstraZeneca PLC	
Immateriella tillgångar	30983
Total summa immateriella tillgångar:	30983
Total summa tillgångar:	113616
BioPhausia AB	
Immateriella anläggningstillgångar	330
Total summa immateriella tillgångar:	330
Total summa tillgångar:	500
Biovitrum AB	
Immateriella anläggningstillgångar	473
Total summa immateriella tillgångar:	473
Total summa tillgångar:	2078
Elekta AB	
Immateriella tillgångar	2198
Total summa immateriella tillgångar:	2198
Total summa tillgångar:	5356
Feelgood Svenska AB	
Dataprogram, licenser, varumärken samt liknande rättigheter	16
Kundavtal	6
Goodwill	80
Total summa immateriella tillgångar:	102
Total summa tillgångar:	283
Getinge AB	
Immateriella tillgångar	5516
Total summa immateriella tillgångar:	5516
Total summa tillgångar:	15876

Human Care HC AB

Balanserade utgifter för forsknings och utvecklingsarbeten och liknande	4
Patent och rättigheter	0,32
Goodwill	55
Total summa immateriella tillgångar:	59,32
Total summa tillgångar:	168

Meda AB

Total summa immateriella tillgångar:	8624
Total summa tillgångar:	11318

Orexo

Patent och rättigheter	1,9
Goodwill	8,9
Total summa immateriella tillgångar:	10,8
Total summa tillgångar:	379

Vitrolife AB

Balanserade utgifter produktutveckling	15
Patent	3,6
Goodwill	83
Övriga immateriella anläggningstillgångar	5
Total summa immateriella tillgångar:	106,6
Total summa tillgångar:	271

INDUSTRI**Active Capital AB**

Immateriella anläggningstillgångar	70
Total summa immateriella tillgångar:	70
Total summa tillgångar:	451

Addtech AB

Goodwill	220
Leverantörsrelationer, kundrelationer och teknik	110
Varumärken	9
Balanserade utgifter för forskning och utveckling	2
Hysesrätter och liknande rättigheter	1
Dataprogram	19
Total summa immateriella tillgångar:	361
Total summa tillgångar:	1729

Alfa Laval AB

Koncessioner, patent, licenser, varumärken samt liknande rättigheter	1188
Hysesrätter och liknande rättigheter	2
Total summa immateriella tillgångar:	1190
Total summa tillgångar:	18749

ASSA ABLOY AB

Immateriella anläggningstillgångar	17825

Total summa immateriella tillgångar:	17825
Total summa tillgångar:	35557
Atlas Copco AB	
Immateriella tillgångar	4299
Total summa immateriella tillgångar:	4299
Total summa tillgångar:	55255
B&B TOOLS AB	
Immateriella anläggningstillgångar	1033
Total summa immateriella tillgångar:	1033
Total summa tillgångar:	4421
Beijer Alma AB	
Goodwill	70
Total summa immateriella tillgångar:	70
Total summa tillgångar:	1218
Bong Ljungdahl AB	
Goodwill	343
Övriga immateriella anläggningstillgångar	4
Total summa immateriella tillgångar:	347
Total summa tillgångar:	1731
BTS Group AB	
Goodwill	150
Andra immateriella anläggningstillgångar	45
Total summa immateriella tillgångar:	195
Total summa tillgångar:	390
Cardo AB	
Immateriella anläggningstillgångar	1131
Total summa immateriella tillgångar:	1131
Total summa tillgångar:	6107
Expanda AB	
Immateriella anläggningstillgångar	131
Total summa immateriella tillgångar:	131
Total summa tillgångar:	621
Fagerhult, AB	
Övriga immateriella tillgångar	18
Total summa immateriella tillgångar:	380
Total summa tillgångar:	1517
Gunnebo AB	
Goodwill	1056
Övriga immateriella tillgångar	118
Total summa immateriella tillgångar:	1174
Total summa tillgångar:	4687
Gunnebo Industrier AB	
Goodwill	49
Övriga immateriella anläggningstillgångar	39

Total summa immateriella tillgångar:	88
Total summa tillgångar:	1294
Haldex AB	
Immateriella tillgångar	621
Total summa immateriella tillgångar:	621
Total summa tillgångar	4733
Hexagon AB	
Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten	632
Patent och varumärken	3130
Goodwill	5973
Övriga immateriella anläggningstillgångar	306
Total summa immateriella tillgångar:	10041
Total summa tillgångar:	18548
Indutrade AB	
Immateriella tillgångar	448
Total summa immateriella tillgångar:	448
Total summa tillgångar:	2386
Intellecta AB	
Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten och varumärken	4,8
Goodwill	69
Total summa immateriella tillgångar:	73,8
Total summa tillgångar:	319
Lindab International AB	
Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten och liknande	8
Övriga immateriella tillgångar	66
Patent och liknande rättigheter	0
Goodwill	2616
Total summa immateriella tillgångar:	2690
Total summa tillgångar:	7077
Malmbergs Elektriska AB	
Licenser	1,2
Goodwill	5,4
Total summa immateriella tillgångar:	6,6
Total summa tillgångar:	329
Munters	
Goodwill	543
Patenter och licenser	43
Total summa immateriella tillgångar:	586
Total summa tillgångar:	3144
Nova Cast	
Balanserade utgifter för forsknings- och utvecklingsarbeten 12614	12,6
Goodwill 13724	13,7
Total summa immateriella tillgångar:	26,3

Total summa tillgångar:	120
OEM International AB	
Goodwill	3
Övriga immateriella anläggningstillgångar	18
Total summa immateriella tillgångar:	21
Total summa tillgångar:	954
PEAB	
Goodwill	513
Varumärken	96
Kundrelationer	42
Övriga immateriella tillgångar	8
Total summa immateriella tillgångar:	659
Total summa tillgångar:	16513
Proffice	
Goodwill	378
Utvecklingskostnader	0
Total summa immateriella tillgångar:	378
Total summa tillgångar:	1126
Saab	
Immateriella tillgångar	7821
Total summa immateriella tillgångar:	7821
Total summa tillgångar:	32771
Sandvik	
Patent och andra immateriella tillgångar	1095
Goodwill	5156
Total summa immateriella tillgångar:	6251
Total summa tillgångar:	65901
Securitas systems	
Goodwill	2421
Övriga immateriella tillgångar	276
Total summa immateriella tillgångar:	2697
Total summa tillgångar:	6003
Skanska	
Goodwill	4490
Övriga immateriella tillgångar	740
Total summa immateriella tillgångar:	5230
Total summa tillgångar:	71307
SKF	
Immateriella anläggningstillgångar	2586
Total summa immateriella tillgångar:	2586
Total summa tillgångar:	46238
Studsvik	
Immateriella anläggningstillgångar	355
Total summa immateriella tillgångar:	355

Total summa tillgångar:	1357
Sweco	
Immateriella tillgångar	444
Total summa immateriella tillgångar:	444
Total summa tillgångar:	2050
Trelleborg AB	
Goodwill	8968
Övriga immateriella anläggningstillgångar	567
Total summa immateriella tillgångar:	9535
Total summa tillgångar:	27557
Volvo, AB	
Immateriella anläggningstillgångar	19117
Total summa immateriella tillgångar:	19117
Total summa tillgångar:	258427
XANO Industri AB	
Goodwill	121
Övriga immateriella anläggningstillgångar	3,8
Total summa immateriella tillgångar:	124,8
Total summa tillgångar:	909
Ångpanneföreningen, AB	
Immateriella anläggningstillgångar	853
Total summa immateriella tillgångar:	853
Total summa tillgångar:	2300
INFORMATIONSTEKNIK	
24h Poker Holding AB	
Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten	18
Licenser samt liknande rättigheter	2
Varumärken	3
Kundrelationer	4
Goodwill	6
Total summa immateriella tillgångar:	33
Total summa tillgångar:	138
Acando AB	
Övriga immateriella tillgångar	13
Goodwill	358
Total summa immateriella tillgångar:	371
Total summa tillgångar:	925
AddNode AB	
Goodwill	282
Varumärken	13
Kundavtal och liknande rättigheter	44
Utgifter för utveckling av programvara	6

Total summa immateriella tillgångar:	345
Total summa tillgångar:	841
Aspiro AB	
Goodwill	340
Andra immateriella tillgångar	54
Total summa immateriella tillgångar:	394
Total summa tillgångar:	598
Beijer Electronics AB	
Immateriella anläggningstillgångar	114
Total summa immateriella tillgångar:	114
Total summa tillgångar:	463
Carl Lamm AB	
Goodwill	16
Övriga immateriella anläggningstillgångar	13
Total summa immateriella tillgångar:	29
Total summa tillgångar:	331
ElektronikGruppen BK AB	
Goodwill	49
Övriga immateriella anläggningstillgångar	6
Total summa immateriella tillgångar:	55
Total summa tillgångar:	330
Ericsson, Telefonab. L M	
Balanserade utvecklingskostnader	4995
Goodwill	6824
Varumärken/Produkträttigheter	15649
Total summa immateriella tillgångar:	27468
Total summa tillgångar:	219940
Know IT AB	
Goodwill	209
Total summa immateriella tillgångar:	209
Total summa tillgångar:	517
LBI International AB	
Övriga immateriella anläggningstillgångar	115
Goodwill	987
Total summa immateriella tillgångar:	1102
Total summa tillgångar:	2344
Nocom	
Goodwill	300
Varumärken	29
Programvaror	4
Kundavtal	5
Total summa immateriella tillgångar:	338
Total summa tillgångar:	805
Nolato	

Immateriella anläggningstillgångar	193
Total summa immateriella tillgångar:	193
Total summa tillgångar:	1724
Novotek AB	
Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten	3,9
Goodwill	23
Total summa immateriella tillgångar:	26,9
Total summa tillgångar:	163
Onetwocom	
Goodwill	28
Övriga immateriella anläggningstillgångar	42
Total summa immateriella tillgångar:	70
Total summa tillgångar:	189
Orc Software	
Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten	4,7
Goodwill	171,9
Övriga immateriella anläggningstillgångar	80
Total summa immateriella tillgångar:	256,6
Total summa tillgångar:	475
Partnertech AB	
Goodwill	139
Immateriella rättigheter	3,2
Total summa immateriella tillgångar:	142,2
Total summa tillgångar:	1637
Prevas	
Immateriella anläggningstillgångar:	47
Total summa immateriella tillgångar:	47
Total summa tillgångar:	151
Pricer AB	
Immateriella anläggningstillgångar	282
Total summa immateriella tillgångar:	282
Total summa tillgångar:	494
ReadSoft	
Egenutvecklade programvaror	87
Förvärvade programvarulicenser	1,3
Goodwill	49
Övriga immateriella anläggningstillgångar	28
Total summa immateriella tillgångar:	165,3
Total summa tillgångar:	517
Semcon	
Goodwill	71
Dataprogram	6,6
Total summa immateriella tillgångar:	77,6
Total summa tillgångar:	663

Softronic

Goodwill	35,8
Total summa immateriella tillgångar:	35,8
Total summa tillgångar:	144

Nexus

Goodwill	39
Övriga immateriella tillgångar	13,6
Total summa immateriella tillgångar:	52,6
Total summa tillgångar:	182

Teleca AB

Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten	128
Patent och licenser samt liknanden rättigheter	5
Övriga immateriella anläggningstillgångar	39
Goodwill	1747
Total summa immateriella tillgångar:	1919
Total summa tillgångar:	3103

Telelogic AB

Goodwill	947
Kapitaliserade utvecklingsutgifter	156
Övriga immateriella tillgångar	94
Total summa immateriella tillgångar:	1197
Total summa tillgångar:	2455

Teligent AB

Miljoner kronor	
Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten	192
Goodwill	170
Övriga immateriella tillgångar	5
Total summa immateriella tillgångar:	367
Total summa tillgångar:	768

TietoEnator

Goodwill	4144
Immateriella anläggningstillgångar	767
Total summa immateriella tillgångar:	4911
Total summa tillgångar:	1374

TradeDoubler AB

Immateriella anläggningstillgångar	12,7
Total summa immateriella tillgångar:	12,7
Total summa tillgångar:	914

MATERIAL**Stora enso**

Goodwill	906
Övriga immateriella anläggningstillgångar	170

Total summa immateriella tillgångar:	1076
Total summa tillgångar:	17440
SCA	
Goodwill	16997
Övriga immateriella tillgångar	3054
Total summa immateriella tillgångar:	20051
Total summa tillgångar:	133544

SÄLLANKÖPSVAROR OCH-TJÄNSTER

A-Com AB

Övriga immateriella anläggningstillgångar	7
Goodwill	105
Total summa immateriella tillgångar:	112
Total summa tillgångar:	252256

Ballingslöv International AB

Goodwill	612
Varumärken	71
Programvara	15
Distributionsavtal	137
Kundrelationer	54
Total summa immateriella tillgångar:	889
Total summa tillgångar:	2191

Bilia AB

Immateriella rättigheter	86
Goodwill	91
Total summa immateriella tillgångar:	177
Total summa tillgångar:	6064

Eniro AB

Immateriella tillgångar	15459
Total summa immateriella tillgångar:	15459
Total summa tillgångar:	18213

Husqvarna AB

Goodwill	1780
Övriga immateriella anläggningstillgångar	511
Total summa immateriella tillgångar:	2291
Total summa tillgångar:	16355

LjungbergGruppen AB

Goodwill	521
Total summa immateriella tillgångar:	521
Total summa tillgångar:	18021

Mekonomen AB

Goodwill	169
Balanserade utgifter för IT-system	0

Total summa immateriella tillgångar:	169
Total summa tillgångar:	1644
Nobia	
Goodwill	2764
Övriga immateriella tillgångar	93
Total summa immateriella tillgångar:	2857
Total summa tillgångar:	9624
RNB Retail	
Varumärken	500
Hyresrätter	53
Goodwill	1274
Total summa immateriella tillgångar:	1827
Total summa tillgångar:	2862
Securitas AB	
Goodwill	14031
Förvävsrelaterade immateriella anläggningstillgångar	462
Övriga immateriella anläggningstillgångar	172
Total summa immateriella tillgångar:	14665
Total summa tillgångar:	35719
Skistar	
Balanserade utgifter för IT-system	8,7
Hyresrätter och liknande rättigheter	54
Goodwill	82
Total summa immateriella tillgångar:	144,7
Total summa tillgångar:	282
Ticket Travel Group AB	
Immateriella anläggningstillgångar	167
Total summa immateriella tillgångar:	167
Total summa tillgångar:	440
Zodiak Television AB	
Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten	0,65
Upphovsrätter	38
Goodwill	280
Total summa immateriella tillgångar:	318,65
Total summa tillgångar:	584
TELEKOMOPERATÖRER	
Phonera	
Goodwill	0,9
Programvara	4,5
Total summa immateriella tillgångar:	5,4
Total summa tillgångar:	122
Tele2	

Immateriella tillgångar	3353
Goodwill	18491
Total summa immateriella tillgångar:	21844
Total summa tillgångar:	66164
TeliaSonera AB	
Goodwill	62638
Övriga immateriella anläggningstillgångar	11534
Total summa immateriella tillgångar:	74172
Total summa tillgångar:	199392

* Alla belopp är i SEK Mkr

Omräkning från USD och EURO har gjorts med historiska valutakurser på balansdagen för respektive företag från www.riksbanken.se

BILAGA 5: IDENTIFIERADE IMMATERIELLA TILLGÅNGAR I URVALET.

Nedanstående är en sammanställning över dels de vanligaste kategorierna i identifiering av immateriella tillgångar, samt de cirka 60 olika benämningar hos totalt 109 företag för de identifierade immateriella tillgångarna, granskningen gjordes i syfte att visa variationen i redovisningen. Många benämningar är likartade, men på grundval av avsaknaden i upplysningar rörande de flesta poster är det osannolikt att kunna tolka vilka benämningar som innebär liknande tillgångar.

Vanligast förekommande likartade poster i i Balansräkning och noter hos 109 företag.

Kundrelationer eller andra kundrelaterade avtal
 Utvecklingskostnader
 En post som endast består av övriga immateriella tillgångar utan närmare specifikation
 Varumärken eller liknande rättigheter
 Licens, patenter och liknande rättigheter

Alla redovisade poster i vårt urval

Antal företag: 109

Aktiverade kostnader datorprogram
 Andra immateriella tillgångar

Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten
Balanserade utgifter för dataprogram
Balanserade utgifter för forskning och utveckling
Balanserade utgifter för IT-system
Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten
Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten och varumärken

Balanserade utgifter produktutveckling
Balanserade utvecklingskostnader
Dataprogram
Dataprogram, licenser, varumärken samt liknande rättigheter

Distributionsavtal
Egenutvecklade programvaror
Förskott avseende immateriella tillgångar
Förvärvade programvarulicenser
Förvärvsrelaterade immateriella anläggningstillgångar
Goodwill
Hyresrätter
Hyresrätter och liknande rättigheter
Immateriella anläggningstillgångar
Immateriella rättigheter
Immateriella tillgångar
Internt upparbetade immateriella tillgångar
It-system
Kapitaliserade utvecklingsutgifter
Koncessioner, patent, licenser, varumärken samt liknande rättigheter

Kundavtal
Kundavtal och liknande rättigheter
Kundrelationer
Leverantörsrelationer, kundrelationer och teknik
Licenser
Licenser samt liknande rättigheter
Patent
Patent och andra immateriella tillgångar
Patent och licenser samt liknanden rättigheter
Patent och liknande rättigheter
Patent och rättigheter
Patent och varumärken
Patent, licenser m.m
Programvara
Royalty, övervärden och licensrätter och varumärken
Upphovsrätter
Utgifter för utveckling av programvara

Utvecklingskostnader

Varumärken

Varumärken/Produkträttigheter

Övriga immateriella anläggningstillgångar

Mjukvara

Marknadsföringstillstånd

Produktionsrättigheter

Övervärden i förvärvade kontrakt

Rättigheter för marknadsföring och distribution av produkter

Licensrättigheter

Teknisk Kunskap

Avtal

Förskott avseende immateriella tillgångar

Inträdesavgifter Flygmotorprojekt

Service och supportkontrakt

Kundstock

Fastighetsoptioner

Konkurrensbegränsning

Administrativa Stödsystem

9 STATISTIK BILAGOR

Följande är endast bilagor över utförd statistik och beräkningar specificeras närmare i varje bilaga.

BILAGA 6: HELA URVALET & BRANSCHINDELAT: IMMATERIELLA TILLGÅNGARS STORLEK

Nedanstående är statistik över det totala urvalet, samt branschindelad avseende andel immateriella tillgångar i balansomslutningen med medel, median, max- och min värde för den undersökta populationen.

Totalt urval:

Tabell 1: Andel immateriella tillgångar av balansomslutningen.

Mean	26,25%
Standard Error	1,94 %
Median	23,37%
Standard Deviation	20,24 %
Sample Variance	4,09%
Minimum	0,04 %
Maximum	84,88%
Count	109

Tabell 2: Andel immateriella tillgångar av balansomslutningen¹⁷⁴

Mean	26,20 %
Standard Error	1,83 %
Median	23,87 %
Standard Deviation	18,61 %
Minimum	0,38 %
Maximum	76,20 %
Count	103

¹⁷⁴ De 2 företag utan immateriella tillgångar och de 2 högsta och de 2 lägsta värdena är exkluderade i syfte att se om resultatet skiljer sig väsentligt utan de mest extrema värdena.

Branschindelning:

FINANS: Andel av balansomslutningen som utgörs av immateriella tillgångar

Mean	13,64%
Standard Error	5,38%
Median	3,52%
Standard Deviation	18,64%
Minimum	0,00%
Maximum	54,17%
Count	12

HÄLSOVÅRD: Andel av balansomslutningen som utgörs av immateriella tillgångar

Mean	38,15%
Standard Error	6,55%
Median	35,68%
Standard Deviation	20,71%
Minimum	2,85%
Maximum	76,20%
Count	10

INDUSTRI: Andel av balansomslutningen som utgörs av immateriella tillgångar

Mean	21,05%
Standard Error	2,37%
Median	20,46%
Standard Deviation	14,20%
Minimum	2,01%
Maximum	54,14%
Count	36

INFORMATIONSTEKNIK: Andel av balansomslutningen som utgörs av immateriella tillgångar

Mean	33,97%

Standard Error	3,83%
Median	31,97%
Standard Deviation	19,90%
Minimum	1,39%
Maximum	78,14%
Count	27

SÄLLANKÖPSVAROR OCH TJÄNSTER: Andel av balansomslutningen som utgörs av immateriella tillgångar

Mean	33,39%
Standard Error	7,33%
Median	37,95%
Standard Deviation	26,41%
Minimum	0,04%
Maximum	84,88%
Count	13

BILAGA 7: HELA URVALET & BRANSCHINDELAT: GOODWILLPOSTENS STORLEK

Nedanstående visar den totala andelen goodwill av immateriella tillgångar och hur stor del som utgörs av goodwill i de undersökta företagen i totala urvalet, samt uppdelat på bransch.

Totala urvalet:

TOTALT: Goodwillens andel av immateriella tillgångar **TOTALT: Goowillens andel av totala tillgångar**

Mean	0,727342324	Mean	0,197230363
Standard Error	0,026629016	Standard Error	0,015060658
Median	0,840692837	Median	0,172076265
Standard Deviation	0,276736851	Standard Deviation	0,156514945
Minimum	0	Minimum	0
Maximum	1	Maximum	0,673529896
Count	109	Count	109

Branschindelad:

FINANS: Goodwillens andel av immateriella tillgångar		FINANS: Goodwillens andel av totala tillgångar	
Mean	55,64%	Mean	10,01%
Standard Error	12,38%	Standard Error	3,75%
Median	74,47%	Median	2,54%
Standard Deviation	42,88%	Standard Deviation	12,99%
Minimum	0,00%	Minimum	0,00%
Maximum	100,00%	Maximum	34,50%
Count	12	Count	12
INDUSTRI: Goodwillens andel av immateriella tillgångar		INDUSTRI: Goodwillens andel av totala tillgångar	
Mean	79,72%	Mean	17,89%
Standard Error	3,40%	Standard Error	2,08%
Median	86,92%	Median	17,21%
Standard Deviation	20,38%	Standard Deviation	12,45%
Minimum	14,29%	Minimum	0,31%
Maximum	100,00%	Maximum	46,92%
Count	36	Count	36
HÄLSOVÅRD: Goodwillens andel av totala tillgångar		HÄLSOVÅRD: Goodwillens andel av totala tillgångar	
Mean	59,41%	Mean	21,48%
Standard Error	10,09%	Standard Error	4,81%
Median	75,01%	Median	28,94%
Standard Deviation	31,89%	Standard Deviation	15,22%
Minimum	8,67%	Minimum	1,97%
Maximum	92,72%	Maximum	44,90%
Count	10	Count	10
SÄLLANKÖPSVAROR: Goodwillens andel av totala tillgångar		SÄLLANKÖPSVAROR: Goodwillens andel av totala tillgångar	
Mean	82,44%	Mean	26,62%
Standard Error	4,59%	Standard Error	5,72%
Median	87,87%	Median	28,72%
Standard Deviation	16,57%	Standard Deviation	20,62%
Minimum	51,41%	Minimum	0,04%

Maximum	100,00%	Maximum	67,35%
Count	13	Count	13
INFORMATIONSTEKNIK: Goodwillens andel av totala tillgångar			
Mean	69,47%	Mean	23,96%
Standard Error	5,46%	Standard Error	3,24%
Median	83,94%	Median	21,43%
Standard Deviation	28,40%	Standard Deviation	16,84%
Minimum	0,00%	Minimum	0,00%
Maximum	100,00%	Maximum	56,86%
Count	27	Count	27

BILAGA 8: HELA URVALET & BRANSCHINDELAT: TOTALA REDOVISADE TILLGÅNGAR.

Nedanstående är en uppdelning av med vilka totala belopp (Mkr) de olika tillgångarna och goodwillposten är redovisade för noterade företag med förvärvsnot år 2006. Ingen hänsyn är tagen till bransch eller storlek på företagen utan visar endast förhållandet för alla redovisade tillgångar för företagen med förvärvsnot 2006.

Totala urvalet:

Fördelning efter upplysningar i Balansräkning och noter

Totalt i urvalsgruppen

Antal företag: 109

Totala immateriella tillgångar	364546,67
Totala tillgångar	2 055 265,00
goodwill	231 367,90
Andel immateriella tillgångar av totala tillgångar	18 %
Andel goodwill av immateriella tillgångar	63 %
Andel goodwill av totala tillgångar	11 %
Andel immateriella tillgångar särskilda från goodwill	37 %

Branschindelad:

Fördelning efter upplysningar i Balansräkning och noter

DAGLIGVAROR

Antal företag: 4

Totala immateriella tillgångar	2258,20
Totala tillgångar	19225,00
goodwill	1070,00
Andel immateriella tillgångar av totala tillgångar	12 %
Andel goodwill av immateriella tillgångar	47 %
Andel goodwill av totala tillgångar	6 %
Andel immateriella tillgångar särskilda från goodwill	53 %
FINANS	Antal företag: 12
Totala immateriella tillgångar	16742,40
Totala tillgångar	152 237,40
goodwill	14 255,00
Andel immateriella tillgångar av totala tillgångar	11 %
Andel goodwill av immateriella tillgångar	85 %
Andel goodwill av totala tillgångar	9 %
Andel immateriella tillgångar särskilda från goodwill	15 %
HÄLSOVÅRD	Antal företag: 10
Totala immateriella tillgångar	48402,72
Totala tillgångar	149 845,00
goodwill	19 765,00
Andel immateriella tillgångar av totala tillgångar	32 %
Andel goodwill av immateriella tillgångar	41 %
Andel goodwill av totala tillgångar	13 %
Andel immateriella tillgångar särskilda från goodwill	97 %
MATERIAL	Antal företag: 2
Totala immateriella tillgångar	21127,00
Totala tillgångar	150 984,00
goodwill	17 903,00
Andel immateriella tillgångar av totala tillgångar	14 %
Andel goodwill av immateriella tillgångar	85 %
Andel goodwill av totala tillgångar	12 %
Andel immateriella tillgångar särskilda från goodwill	15 %
INDUSTRI	Antal företag: 36
Totala immateriella tillgångar	98858,50
Totala tillgångar	703 796,00
goodwill	75 536,00
Andel immateriella tillgångar av totala tillgångar	14 %
Andel goodwill av immateriella tillgångar	76 %
Andel goodwill av totala tillgångar	11 %
Andel immateriella tillgångar särskilda från goodwill	24 %
INFORMATIONSTEKNIK	Antal företag: 27
Totala immateriella tillgångar	40 213,7
Totala tillgångar	239 730
goodwill	16 935,7

Andel immateriella tillgångar av totala tillgångar	17 %
Andel goodwill av immateriella tillgångar	42 %
Andel goodwill av totala tillgångar	7 %
Andel immateriella tillgångar särskilda från goodwill	83 %

SÄLLANKÖPSVAROR OCH-TJÄNSTER	Antal företag: 13

Totala immateriella tillgångar	39597,35
Totala tillgångar	364 255,00
goodwill	21 709,00

Andel immateriella tillgångar av totala tillgångar	11 %
Andel goodwill av immateriella tillgångar	55 %
Andel goodwill av totala tillgångar	6 %
Andel immateriella tillgångar särskilda från goodwill	45 %

TELEKOMOPERATÖRER	Antal företag: 3

Totala immateriella tillgångar	96021,40
Totala tillgångar	265 678,00
goodwill	81 129,90

Andel immateriella tillgångar av totala tillgångar	36 %
Andel goodwill av immateriella tillgångar	84 %
Andel goodwill av totala tillgångar	31 %
Andel immateriella tillgångar särskilda från goodwill	16 %

BILAGA 9: BRANSCHER: TEST FÖR SIGNIFIKANT SKILLNAD I TILLÄMPNING AV IFRS 3, IAS 38

Nedanstående beskriver utförda t-test med avseende på skillnader mellan branscher. Först testas om skillnaden immateriella tillgångar av balansomslutningen är skilt från medelvärdet för totala urvalet. Sedan testas om goodwillposten för någon bransch är större än medelvärdet för totala urvalet

Test: T-test

Först undersöktes andel immateriella tillgångar av totala tillgångar och goodwill av immateriella tillgångar individuellt för varje bransch. Vi testade sedan om medelvärdet för varje enskild bransch skilde sig, respektive var större från medelvärdet av samtliga branscher. Motiveringen till att testa medelvärden istället för medianen är att fördelningen av medelvärden är normal och därför lätt att arbeta med.¹⁷⁵ Undersökningen utfördes genom t-test.

Följande testfunktion användes för test 1 och test 2:¹⁷⁶

$$t = \frac{\bar{X}_T - \bar{X}_C}{\sqrt{\frac{\text{var}_T}{n_T} + \frac{\text{var}_C}{n_C}}}$$

Frihetsgrader för test 1 och test 2:

(Fel! Objekt kan inte skapas genom redigering av fältkoder.2)

Hypotes 1:

HYPOTESTESTNING

H0: Branschens andel redovisade immateriella tillgångar av balansomslutningen är lika med andelen för genomsnittsföretaget.

dvs.: Medelvärdet är lika med totala urvalets medelvärde

Signifikansnivå: 0,10 -two tailed test¹⁷⁷

H1: H0 stämmer ej

Testresultat 1:¹⁷⁸

¹⁷⁵ Lee et al, 2000

¹⁷⁶ Testfunktionen finns presenterad i Lee (2006) under t-test för jämförelse av medelvärden.

¹⁷⁷ Motivet till ett two tailed test på 0,10 signifikansnivå är att både övre och undre avvikelser på 0,05 signifikansnivå sökes.

	<i>T-observerat</i>	<i>DF: N2 +N1-2</i>	<i>T kritiskt värde</i>	
Informationsteknik	1,797413072	134	1,645	H0 kan förkastas
Finans	-2,20458452	119	1,658	H0 kan förkastas
Hälsovård	1,743265563	117	1,658	H0 kan förkastas
Sällanköps	0,941362544	120	1,658	H0 kan ej förkastas
Industri	-1,701136035	143	1,645	H0 kan förkastas
Finans*	-1,538175136	117	1,658	H0 kan ej förkastas

Hypotes 2:

HYPOTESTESTNING	
H0:	<i>Branschen har inte behållit en större goodwillpost än genomsnittsföretaget</i>
dvs.:	<i>Medelvärdet är mindre än eller lika med 72.73 %</i>
	<i>Signifikansnivå: 0,05 -one tailed test</i>
H1:	<i>H0 stämmer ej</i>

Testresultat 2:

179

	<i>T-observerat</i>	<i>DF: N2 +N1-2</i>	<i>T: Kritiskt värde¹⁸⁰</i>	
Informationsteknik	-0,53798465	134	1,645	H0 kan ej förkastas
Finans	-1,350535317	119	1,658	H0 kan ej förkastas
Hälsovård	-1,277664313	117	1,658	H0 kan ej förkastas
Sällanköps	1,830295817	120	1,658	H0 kan förkastas
Industri	1,620930683	143	1,645	H0 kan ej förkastas
Finans*¹⁸¹	-0,488735964	117	1,658	H0 kan ej förkastas

182

T- Test	
p- value	
Industri	0,098504
Hälsovård	0,126304

¹⁷⁸ Testfunktionen är uträknad på basis av formler (Lee et al, 2000) utförda i Excel

¹⁷⁹ Testfunktionen är uträknad på basis av formeln för t test (Lee et al, 2000) i Excel

¹⁸⁰ Kritiskt värde innebär gränsvärdet för testet där skillnaden inte längre beror på slumpmässiga förhållanden.

¹⁸¹ Innebär en test av finanssektorn utan de två företag som endast gjort materiella förvärv

¹⁸² P-värden är uträknade genom T-test i Excel och vi ser här att p-värdet är konsekvent med resultatet av hypotestestet

<i>Finans*</i>	0,254849
<i>Finans</i>	0,109541
<i>Sällanköps</i>	0,032580
<i>Informationsteknik</i>	0,336223

...

